

Ansøgning om § 16 a miljøgodkendelse

Søen 5 og 7
6470 Sydals

Ansøgning om etablering af nye hønsestalde
skema 241998 i Husdyrgodkendelse.dk

• **Kolding**
Niels Bohrs Vej 2
7634 1700

• **Vojens**
Billundvej 3
7320 2600

• **Aabenraa**
Jens Terp-Nielsens Vej 13
7436 5000

• **Odense**
Munkehatten 1A th
7436 5000

spiras.dk

Datablad (A1, A2, A3, A4, A5, E3)

Ansøger og ejer	Robert Helge Beck Bygaden 42 6440 Augustenborg robert@becknet.dk
Husdyrbrugets adresse	Søen 5 og 7 6470 Sydals
CVR-nummer	CVR-nr. 35431403 bygger stalden, men stalden vil formodentlig blive lejet ud til CVR-nr. 43689487
CHR-nummer	ikke oprettet endnu
Kommune	Sønderborg Kommune
Ejendomsnummer	5400018527/5400018529
Matrikel-nr.	Matrikel: 124 – Lysabild Ejerlav, Lysabild
Andre husdyrbrug drevet af ansøger	Kanalvej 10/Fynshavvej 44, Bygaden 42/Asserballemark 6, begge 6440 Augustenborg
Biaktiviteter	Ingen
Ansøgningsskema	241998
Konsulent	Ulla Refshammer Pallesen Spiras / LandboSyd, CVR-nr. 25160428 Jens Terp-Nielsens Vej 13, 6200 Aabenraa E-mail: upa@spiras.dk Tlf.: 6155 8262

Forord / læsevejledning

Denne rapport er en miljøkonsekvensrapport, som beskriver de miljømæssige konsekvenser ved det ansøgte projekt på Søen 5 og 7, 6470 Sydals. Husdyrbruget bliver et IE-brug, da der kommer mere end 40.000 stipladser til æglæggende høns.

Rapporten er en miljøkonsekvensrapport og behandler de potentielle væsentlige miljøpåvirkninger ved husdyrbrugets etablering og produktion. Rapporten danner grundlaget for kommunens afgørelse om miljøgodkendelse for husdyrbruget efter Husdyrbrugloven¹.

Miljøkonsekvensrapporten dækker alle oplysningskrav efter Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen² og er en videreudvikling af Miljøstyrelsens forslag til en skabelon. Det er valgt at samle beskrivelserne og vurderingerne i samme afsnit. De angivne parenteser med bogstaver og tal henviser til oplysningskravene jf. bilag 1 i bekendtgørelsen. I afsnit, hvor der er behov for at foretage en vurdering af påvirkningen af det omgivende miljø, afsluttes afsnittet med en vurdering heraf. I afsnit hvor der kun står faktuelle oplysninger og der ikke er behov for en vurdering, er dette udeladt.

Tabeller og figurer (skærmdumps fra Husdyrgodkendelse.dk) samt kort tegnet af LandboSyd i AgroGIS er angivet uden kildehenvisning. Øvrige figurer og tabeller er angivet med kildehenvisning.

Til miljøkonsekvensrapporten er der ud over de indsatte bilag sidst i dokumentet indsendt bilag til kommunen i form af regneark for kapacitetsberegning. Det antages, at det er tilstrækkeligt at offentliggøre selve miljøkonsekvensrapporten med indbyggede bilag i forbindelse med offentliggørelsen af ansøgningen og miljøgodkendelsen.

¹ Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. LBK nr 520 af 01/05/2019

² Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug BEK nr 443 af 26/04/2023

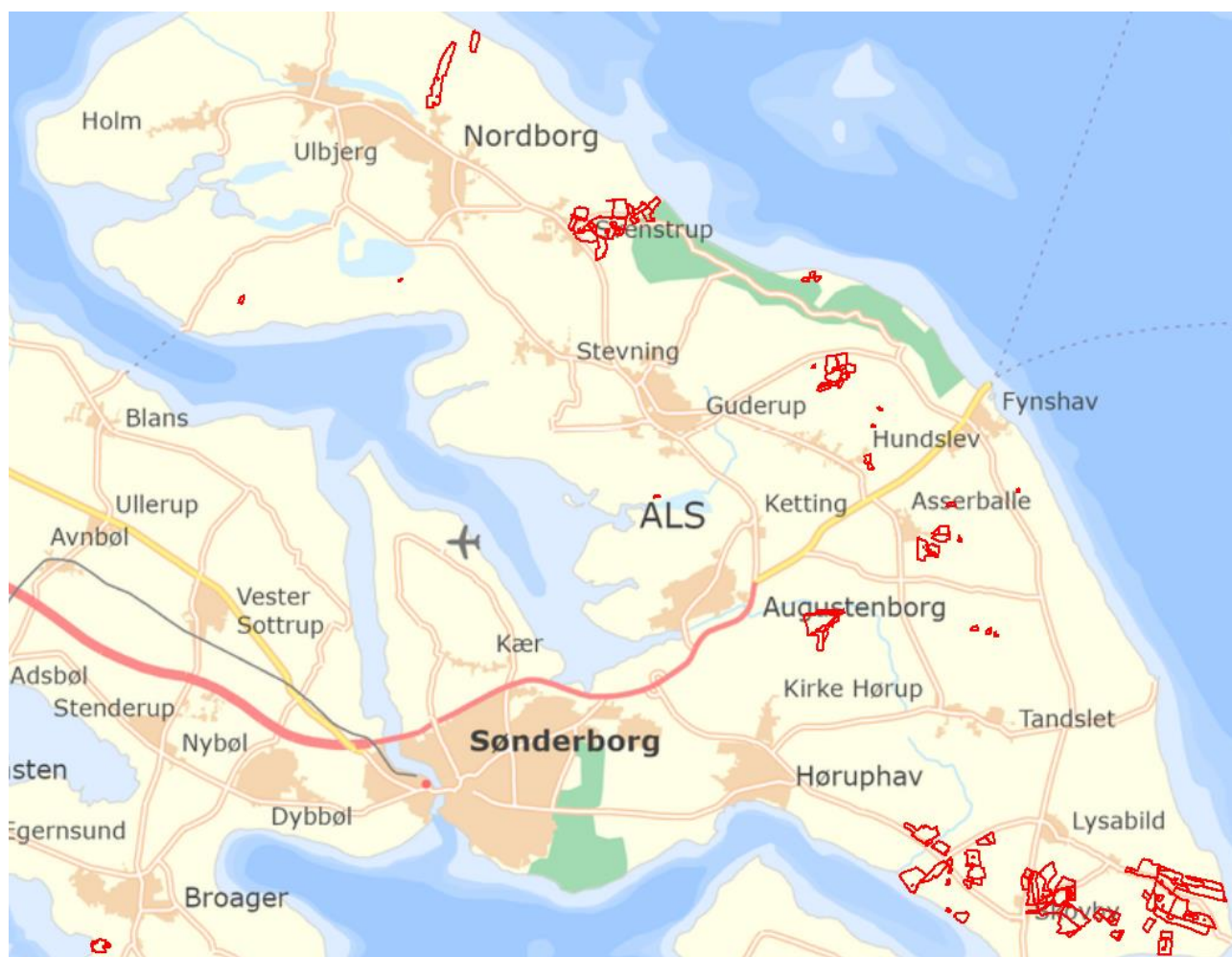
Datablad (A1, A2, A3, A4, A5, E3)	2
Forord / læsevejledning	3
1. Indledning	6
1.1 <i>Metode og manglende viden (F6)</i>	7
2. Ikke-teknisk resume (C3, E3, F9)	8
3. Beskrivelse af husdyrbrugets karakteristika og påvirkningerne af det omgivende miljø	11
3.1 <i>Indretning og drift af anlægget (B1, E1a, F1a-c)</i>	11
3.1.1 <i>Produktionsarealer</i>	12
3.1.2 <i>Opbevaring og håndtering af husdyrgødning</i>	12
3.1.3 <i>Drift af anlægget</i>	13
3.2 <i>Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde (B2, E1a, F1b-c, F5a)</i>	14
3.3 <i>Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug (A5, B3)</i>	15
3.4 <i>Husdyrbruget og det ansøgte beliggenhed samt generelle afstandskrav (B4, F1a, F4)</i>	15
3.4.1 <i>Landskab</i>	15
3.4.2 <i>Kulturarv</i>	17
3.4.3 <i>Materielle goder</i>	19
3.4.4 <i>Afstandskrav</i>	19
3.4.5 <i>Byggelinjer og andre beskyttelseslinjer mv.</i>	21
3.4.6 <i>Jordarealer og jordbund</i>	22
3.5 <i>Ammoniakemission og -deposition (B5, B4, E1b, F1d)</i>	22
3.6 <i>Biologisk mangfoldighed/biodiversitet (F4, F1c)</i>	27
3.7 <i>Lugtemission (B6, B4, E1b, E1c)</i>	30
3.8 <i>Øvrige emissioner og gener (B7, E1b, F1d, F5c, F8)</i>	32
3.8.1 <i>Støj (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	32
3.8.2 <i>Rystelser og vibrationer (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	33
3.8.3 <i>Støv (B7, E1b)</i>	34
3.8.4 <i>Lyspåvirkning (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	34
3.8.5 <i>Skadedyr (B7, E1b)</i>	35
3.8.6 <i>Transporter (B7, E1b)</i>	35
3.9 <i>Reststoffer, affald og naturressourcer (B8, E1b, F5b)</i>	36
3.9.1 <i>Døde dyr (B8)</i>	36
3.9.2 <i>Affald (B8, F1d, F5c)</i>	36
3.9.3 <i>Olie- og kemikalier (B7 og B8)</i>	37
3.9.4 <i>Spildevand og restvand (B8, F1d, F4)</i>	37
3.10 <i>BAT ammoniakemission (B9, C2, F5g)</i>	38
3.11 <i>Forslag til vilkår om bl.a. egenkontrol (B7)</i>	39
3.12 <i>Klima (F4, F5f)</i>	39
3.13 <i>Risiko for ulykker og katastrofer (B7, F5d, E1c, F7, F8)</i>	41
3.14 <i>Overvågning (F7)</i>	42
3.15 <i>Andet om befolkningen og menneskers sundhed (F4, F5d)</i>	42
3.16 <i>Kumulative og grænseoverskridende indvirkninger (B10, E1b, F5e)</i>	42

3.17	<i>Alternative løsninger og 0-alternativet (E1d, F2, F3)</i>	43
3.18	<i>Erhvervsmæssig nødvendighed</i>	43
4.	Oplysninger om IE-husdyrbruget (C)	44
4.1	<i>Ophør af IE-husdyrbruget (C1)</i>	44
4.2	<i>BAT: Råvarer, energi, vand og management (C2)</i>	44
4.2.1	<i>BAT råvarer (C2)</i>	44
4.2.2	<i>Energiforbrug (B8, F1c,) og BAT-energi (C2)</i>	45
4.2.3	<i>Vandressourcen og vandforbrug (B8) samt BAT-vand (C2)</i>	46
4.2.4	<i>Management og forholdet til BAT-konklusionen (C2)</i>	47
5.	Oplysninger om konsulenten (A4)	49
6.	Konklusion	49
7.	Referenceliste	49
8.	Bilag	49
	Bilag 1: Oversigtskort	50
	Bilag 2: Ledningsplan	50
	Bilag 3: Beplantningsplan	52

1. Indledning

Forud for ansøgningen har været dialog med Sønderborg Kommune om at finde en egnet placering til en ny stald til konventionelle æglæggende høns. Sagen er startet som en forespørgsel om mulighed for at etablere to nye hønsestalde i det åbne land på ejendommen Vibøgevej 50. Vibøgevej 50 ligger i landsbyen Vibøge, og det er ikke muligt at overholde lugtgeneafstanden til samlet bebyggelse, hvis staldene skal placeres i tilknytning til de eksisterende bygninger på ejendommen. Der er ingen teknologi godkendt med lugtreducerende effekt, hvorfor det ikke er muligt at rense lugten væk. Kommunen har på baggrund af en landskabelig vurdering udtalt, at en ansøgning for nye stalde på Vibøgevej 50 på matr. nr. 178 af Vibøge, Lysabild ikke vil kunne imødekommes. Der har derfor været undersøgt alternative placeringer, herunder etablering af stalde på andre af ansøgers husdyrbrug.

På husdyrbruget Kanalvej 10/Fynshavvej 44 er der ikke mulighed for at udvide mere pga. afstanden til habitatnatur i Nørreskoven. Det er undersøgt, om der vil kunne bygges øst for staldene på Bygaden 42, men her ligger en del kategori 3 moser mv., der vil modtage væsentligt over 1 kg N/ha/år i merdeposition. På ingen af disse ejendomme vil der kunne bygges i tilknytning til de eksisterende stalde, idet der er foldarealer til udegående dyr i tilknytning til alle staldene. Arealerne til ansøgers CVR-numre 35431403 og 35278346 er gennemgået for at se, om der kan findes en placering til et nyt staldanlæg. Arealerne fremgår af figur 1 herunder.

Figur 1: Kort over arealer i CHR-nr. 35431403 og 35278346

Der er umiddelbart kun fundet en placering, hvor et nyt staldanlæg kan ligge og samtidig overholde lugtgeneafstande, totaldepositioner og merdepositioner, og det er på Søen 7. Der er drøftet forskellige placeringer af staldanlægget på ejendommen med kommunen, og det er endt med, at der ansøges om en placering umiddelbart vest for bygningerne til Søen 5 og 7.

Rapporten er udarbejdet på baggrund af oplysninger modtaget fra Robert Beck, som indestår for, at oplysningerne om selve husdyrbruget er korrekte.

1.1 Metode og manglende viden (F6)

Til udarbejdelse af miljøkonsekvensrapporten er beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk anvendt. Forudsætningen for beregningen af ammoniak- og lugtemissionen fra stald og lager, tager afsæt i emissionsfaktorerne i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3.

Husdyrgodkendelse.dk beregner lugtgeneafstande ud fra standardiserede kurver udarbejdet på baggrund af OML-beregninger (OML = Operationelle Meteorologiske Luftkvalitetsmodeller). De standardiserede kurver tager udgangspunkt i standardstalde, normal ventilation og standardomgivelser.

Beregningen af ammoniakspredningen og -afsætningen foretages med sprednings- og afsætningsmodeller udarbejdet af Aarhus Universitet (baseret på standardafsætningskurver beregnet med OML-DEP, som er en variant af OML-modellen).

I forhold til drivhusgasemissioner så foreligger der for landbrug ikke præcise redskaber til kvantificering af drivhusgasemissioner, specielt ikke for metan og lattergas. Ansøger udarbejder CO₂-regnskab i forbindelse ESG-rapport i forbindelse med ansøgers øvrige fjerkræproduktioner. Der udarbejdes først CO₂-regnskab/ESG-rapport for Søen 5 og 7, når anlægget er bygget og taget i drift.

2. Ikke-teknisk resume (C3, E3, F9)

Definitioner mv.

Husdyrbrugloven: Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen: Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug

Husdyrgodkendelse.dk: Et elektronisk ansøgningssystem som miljøgodkendelse af husdyrbrug skal ansøges gennem, som bl.a. beregner udledning og nedfald af ammoniak og lugt.

Husdyrbruget og produktionsomfang

Ansøgningen er indsendt for at kunne etablere 2 hønsestalde til æglæggende høns. Den maksimale produktion forventes at blive på op til ca. 250.000 æglæggende høner, der producerer æg til salg i butikker.

Landskabelige forhold

Husdyrbruget ligger i Sønderborg Kommune på den sydlige ende af Als. Terrænet lige omkring husdyrbruget er forholdsvis fladt og falder let mod kysterne mod øst og syd. Ifølge kommuneplanen ligger husdyrbruget indenfor en del landskabelige udpegninger.

Der vil blive beplantet rundt om det nye staldanlæg, således at husdyrbruget efter opvækst af beplantningen ikke vil fremstå specielt synligt i landskabet.

Potentielle gener

Beregningerne i ansøgningssystemet Husdyrgodkendelse.dk viser, at lugtgeneafstandene overholdes. Lugtgeneafstandene er de afstande, som et husdyrbrug skal holde til nærmeste naboer, der ikke har landbrugspligt, samlet bebyggelse samt byzoner og sommerhusområder.

Støj, rystelser og vibrationer fra husdyrbrugets bygninger og faste installationer vurderes ikke at blive til væsentlig gene for naboer pga. typen af kilderne og afstanden til naboerne.

Pga. placeringen og arten af lyskilder vil naboer ikke kunne blive generet af lysgener.

Fluer og skadedyr vil blive bekæmpet og døde dyr opbevaret i containere ind til afhentning.

Støv vil primært være fra transporter. Transport til og fra husdyrbruget vil ske via overkørsler til vejen Søen. Offentlige veje fejes efter kørsel, når der er behov for det.

Samlet set vurderes husdyrbruget i forhold til omgivelserne ikke at ville kunne medføre væsentlige gener i form af lugt, støj, rystelser, vibrationer, støv, lysgener, fluer, skadedyr, opbevaring af døde dyr eller transport.

Husdyrgødning

Al husdyrgødningen vil blive i form af fast gødning og dybstrøelse og derudover vil der komme vaskevand ved rengøring af staldene. Den faste gødning/dybstrøelsen vil blive hentet af et biogasanlæg, og der vil blive modtaget afgasset biomasse retur, som vil blive opbevaret i gyllebeholdere på andre ejendomme. Afgasset biomasse og vaskevand vil blive udbragt på marker som gødning.

Ammoniakdeposition til natur

Der er i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen fastsat krav til den maksimale mængde ammoniak, som forskellige naturtyper må belastes med. Kravene er fastsat som maksimale mængder kvælstof (kvælstof er en bestanddel af ammoniak).

Ammoniaknedfald kaldes deposition og beregnes som kg kvælstof pr. hektar pr. år. Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at beskyttelsesniveauerne for ammoniak til kategori 1, kategori 2 og kategori 3 natur overholdes. Kategori 1 og 2 natur er de mest sårbare naturtyper, hvor der er totaldepositionskrav til. Kravene ligger på maksimalt 0,2-1,0 kg kvælstof pr. hektar pr. år. Beregningerne viser, at der er 0,0 kg kvælstof pr. hektar pr. år til både kategori 1 natur og kategori 2 natur.

Som følge af etableringen af de nye hønsestalde kommer der ammoniakdeposition fra husdyrbruget til den nærliggende natur. Den almindelige betragtning er, at en merdeposition på 1,0 kg kvælstof pr. hektar pr. år ikke kan medføre en tilstandsændring af et almindeligt naturområde. Det mest restriktive krav, kommunen kan stille til kategori 3 natur, er en maksimalt merdeposition på 1,0 kg kvælstof pr. hektar pr. år. Der har været dialog med kommunen om, hvor meget ammoniakdeposition den nærmeste natur kan tåle. Med den ansøgte placering af staldene bliver merdepositionen på maks. 3,3-6,1 kg kvælstof pr. hektar pr. år til den nærmeste mose, som kommunen har vurderet har en høj tålegrænse.

Da der ønskes etableret gødningsbånd, er det valgt at benytte teknologien til at nedsætte ammoniakemissionen fra husdyrbruget til de omkringliggende naturarealer.

Anvendelse af BAT

BAT er en forkortelse for "bedste tilgængelige teknik" (på engelsk: "best available techniques"). Da husdyrbruget bliver et IE-brug, kommer der krav til at anvende den bedste tilgængelige teknik i forhold til at minimere miljøbelastninger. Et IE-brug er et husdyrbrug, der er omfattet af EU's direktiv fra 2010 om Industrielle Emissioner. Der er dels faste krav til maksimal ammoniakemission i forhold til BAT i Husdyrbrugloven og tilhørende Husdyrgodkendelsesbekendtgørelse, og dels har EU fastsat såkaldte BAT-konklusioner for IE-brug. Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at husdyrbruget overholder BAT for ammoniak.

Der er i ansøgningen redegjort for BAT med hensyn til godt landmandskab, ernæringsmæssig styring, vand, energi, støj, støv, lugt, emissioner fra gødning, forarbejdning af husdyrgødning, udbringning af husdyrgødning, ammoniakemission og beregning af N- og P indhold i gødning.

Husdyrbruget skal desuden udarbejde et miljøledelsessystem, et oplæringsmateriale til ansatte samt en plan for kontrol, reparation og vedligehold.

BAT for ammoniak vil blive overholdt ved staldsystemet alene, hvorfor der ikke er krav for at etablere ammoniakreducerende teknologi. For at nedsætte ammoniakemissionen mest muligt, er det dog valgt at etablere gødningsbånd, der vil foretage 3 ugentlige udmugninger.

Forurenings- og genebegrænsende tiltag

Husdyrbruget vil udarbejde en beredskabsplan, hvor der er instrukser for, hvad man skal foretages sig i forbindelse med uheld med olie, kemikalier og gylle eller brand. Beredskabsplanen vil indeholde relevante kontaktoplysninger samt oversigtskort over husdyrbruget med angivelse af relevante oplag, flugtveje, slukningsmateriel mv.

Alternative løsninger og 0-alternativ

Der har været dialog med kommunen om placering af hønsestaldene på Vibøgevej 50 eller et andet sted på arealet tilhørende Søen 7. Kommunen har dog fundet at disse placeringer ikke er egnede. Det er ikke overvejet, om der kan etableres andre ammoniakreducerende teknologier end gødningsbånd og 3 ugentlige udmugninger, idet der ikke er andre teknologier, der er godkendt til reduktion af ammoniak i hønsestalde.

0-alternativet er, at der ikke etableres hønsestalde på Søen 5-7.

Husdyrbrugets ophør

Hvis husdyrbruget senere ophører helt, vil stalde, gødningshus og foderanlæg blive tømt for dyr, gødning og foder og efterfølgende rengjort. Rester af affald vil blive bortskaffet i overensstemmelse med kommunens affaldsregulativ.

3. Beskrivelse af husdyrbrugets karakteristika og påvirkningerne af det omgivende miljø

I dette kapitel beskrives husdyrbrugets indretning og drift, husdyrbrugets beliggenhed i forhold til omgivelserne, samt husdyrbrugets påvirkning af omgivelserne med hensyn til ammoniak- og lugtemission og -deposition og eventuelle gener i forbindelse med støj, rystelser, vibrationer, støv, lys, skadedyr og transporter. Endvidere beskrives forbrug af naturressourcer og affaldsproduktion.

Hvor det er relevant efterfølges emnerne af en vurdering af det ansørgtes væsentlige direkte og indirekte virkninger i forhold til:

- 1) befolkningen og menneskers sundhed,
- 2) biologisk mangfoldighed med særlig vægt på kategori 1- og 2-natur samt bilag IV-arter,
- 3) jordarealer, jordbund, vand, luft og klima,
- 4) materielle goder, kulturarv og landskabet,
- 5) samspillet mellem to, flere eller alle faktorer efter nr. 1-4 og
- 6) sårbarhed i forhold til risici for større ulykker eller katastrofer som følge af faktorerne efter nr. 1-5.

3.1 Indretning og drift af anlægget (B1, E1a, F1a-c)

Forud for etableringen af de nye hønsestalde vil ejendommene Søen 5 og 7 blive sammenmatrikulerede. Stuehuset og de øvrige bygninger på Søen 7 vil blive revet ned, og stuehuset på Søen 5 bliver stuehus til husdyrbruget. De nye hønsestalde etableres i tilknytning til de eksisterende bygninger på Søen 5 ca. 20 m fra garagen. Der ansøges om et byggefelt til 2 nye hønsestalde på 98 m x 120 m. Der er dog udarbejdet en foreløbig skitse for 2 nye hønsestalde og en mellembygning til staldene. Byggefeltet ses af kortudsnittet i figur 2 og skitse af forventet placering af stalde mv. fremgår af bilag 1.

Fodersiloerne vil blive opstillet i tilknytning til de nye stalde maks. 1 m fra disse, såfremt dette kan godkendes brandmæssigt. Fodersiloerne er ikke indtegnet i ansøgningsskemaet, men vil enten blive placeret inden for byggefeltet eller umiddelbart uden for byggefeltet.

Figur 2: Byggefelt til nye stalde mv. samt de eksisterende bygninger på Søen 5 og 7

3.1.1 Produktionsarealer

Det følger af Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, at der skal foretages beregninger for både den ansøgte drift, nudriften og driften for 8 år siden. Der er ingen produktionsarealer i 8 års drift og nudrift, idet der er tale om et helt nyt husdyrbrug.

De maksimale produktionsarealerne i ansøgt drift fremgår af tabel 1.

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Byggefelt	11760	Mekanisk ventilation	6 m	(#626115) Høner, konsumæg. Skrabe og friland, fler-etagesystem med bånd	0	26400
Nudrift - Ingen data						
8 års drift - Ingen data						

Tabel 1: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i alle drifter

De to stalde kommer til at udgøre en sektion hver. Der forventes indsat dyr forskudt med ca. 7 måneder mellem hver indsættelse.

3.1.2 Opbevaring og håndtering af husdyrgødning

I forbindelse med husdyrbruget etableres et gødningshus. I staldene vil der blive udmuget med gødningsbånd tre gange om ugen til gødningshuset. Det maksimale oplag i gødningshuset vil blive på 40 m². Oplaget vil blive indrettet med minimum en meter høje mure, randzone og afløb i overensstemmelse med

Husdyrgødningsskema³. Afløb vil blive ført til opsamlingsbeholderen til vaskevand. Det er usikkert, om der etableres et lukket hus eller blot et halvtag hen over oplaget samt lastbilcontainer. Når gødningsbåndet kører afleverer det gødningen på oplagspladsen. Herfra grabbes gødningen over i container og køres væk så snart containeren er fyldt.

Opbevaringslagre					
Navn	Lagertype	Yderligere oplysninger	Bedste tilgængelige opbevaringsteknik	Dimension	Areal (m ²)
Ansøgt drift					
Byggefelt gødningshus	Fast				11760
Nudrift - Ingen data					
8 års drift - Ingen data					

Gødningsandele			
Lagernavn	Gødningstype	Øvrige oplysninger	Areal (m ²)
Ansøgt drift			
Byggefelt gødningshus	Fjerkræ		40
Nudrift - Ingen data			
8 års drift - Ingen data			

Tabel 2: Opbevaringsanlæg og gødningsandele i alle drifter

Afgasset flydende biomasse som modtages retur fra biogasanlæg, vil blive kørt til opbevaring i gyllebeholdere på andre ejendomme. Vaskevand fra beholderen til vaskevand vil blive kørt direkte ud på afgrøder eller vil blive kørt til opbevaring i gyllebeholder på anden ejendom. Der forventes maksimalt 100 m³ vaskevand om året. Afgasset biomasse vil blive udbragt på bedriftens marker samt eventuelt på andre bedrifteres marker med gyllevogn med slæbeslanger eller nedfælder.

Det forventes, at der skal tages ca. den dobbelte mængde biomasse retur i forhold til leveret mængde dybstrøelse, da der skal modtages ca. samme mængde N retur, som der afleveres.

Med en forventet fremtidig maksimal produktion på op til 250.000 æglæggende årshøner beregnes den årlige gødningsproduktion på maks. 5.852,5 ton (beregnet ud fra normtal 2023).

Det er endnu ikke afgjort, hvordan afgasset biomasse skal opbevares. Muligvis afsættes den afgassede biomasse til andre husdyrbrug. Alternativt vil der blive lejet opbevaringskapacitet eller etableret nye gyllebeholdere på andre ejendomme. Der er indsendt kapacitetsberegning til kommunen.

3.1.3 Drift af anlægget

Det vil blive 4 ansatte, der skal stå for driften af husdyrbruget. Markdriften sker med udgangspunkt i Kanalvej 10 og Sebbelevmark 12. Den forventede drift af anlægget er beskrevet i de følgende punkter i denne rapport, og derudover kan nævnes, at der vil komme følgende faste procedurer på husdyrbruget:

- Der vil blive registreret dyr i CHR
- Der vil blive ført E-kontrol
- Der vil blive registreret antal dyr bortskaffet til DAKA og dyr sendt til slagtning
- De benyttede gyllebeholdere vil blive kontrolleret via beholderkontrolordningen

³ Bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring af gødning BEK nr 2243 af 29/11/2021

- Der vil blive ført logbøger over flydelag på benyttede gyllebeholdere eller alternativt vil gyllebeholdere være teltoverdækkede
- Der vil komme sundhedsrådgivning med dyrlægebesøg en gang i kvartalet
- Der vil blive ført journal over medicinforbrug
- Der vil blive gennemført kontrol af elinstallationerne af autoriseret el-installatør hvert 5. år, herunder termofotografering
- Pulverslukkere vil blive tjekket og/eller udskiftes efter behov (forventet rutinemæssigt hvert 5. år)
- I løbet af dagen vil dyr, anlæg, installationer og materiel blive holdt under opsyn
- Opgørelse over ressourceforbruget (brændstof, el, vand og foder) vil blive registreret i regnskabet
- Der vil blive udarbejdet gødningsregnskab og mark/gødningsplaner for bedriften
- Der vil blive udarbejdet sprøjteplan og ført sprøjtejournal for bedriften

3.2 Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde (B2, E1a, F1b-c, F5a)

Som beskrevet ansøges der om et byggefelt, idet den præcise udformning af hønsestaldene kan ende med at blive en lidt anden end efterfølgende beskrevet. Der er dog udarbejdet en skitse for 2 maksimale størrelser stalde så det visuelle udtryk kan vurderes. Staldene er vist som 2 stalde på hver 34 m x 120 m, en mellembygning på ca. 30 m x 20 m, et gødningshus på ca. 6 m x 15 m samt 2 betonplatforme til fodersiloer på ca. 4 m x 10 m, hvor der vil blive opstillet 2-3 fodersiloer til ca. 25 ton foder med en maks. højde på 9,5 m (eksklusiv rørføringer). Det er muligt, at der ønskes opsat varmevekslere i forbindelse med staldene til reduktion af energiforbruget til opvarmning af staldene. Varmevekslerne forventes etableret som containerløsning i containere på ca. 2,7 m x 2,3 m x 2,6 m (højde x bredde x dybde) med tilhørende afkast, som kommer op i ca. 4,5 m over terræn. Varmevekslerne vil blive opsat på betonplatforme. Der vil formodentlig blive valgt varmevekslere fra Munters, som producerer varmevekslerne i en brækket hvid farve.

Staldene etableres som traditionelle hønsehuse med etagesystemer eventuelt i flere etager med integrerede gødningsbånd, der leverer gødningen til tværkanal/transportbånd, som leder gødningen ud i gødningshuset, hvor det falder ned i lastbilcontainer.

Herudover vil blive nedgravet en ca. 20 m³ beholder til vaskevand fra staldene samt en ca. 20 m³ beholder til sanitært spildevand fra wc og bad mv. i mellembygningen.

Staldene og mellembygningen vil få taghældning med ca. 15-20 grader og kip på staldene bliver maks. 10 m over terræn, mens kip på mellembygningen bliver lavere. På staldtagene kommer ventilationsafkast, som vil blive maks. 1 m højere end tagfladen, hvor de placeres.

Staldene og mellembygningen forventes etableret med lysegrå sandwichpaneler, gråt eternittag samt hvide porte, døre og vinduer. Fodersiloerne forventes at blive i enten ufarvet stål eller gråhvid glasfiber med en diameter på maks. 2,8 m.

Mellembygningen kommer til at rumme kontor- og personalefaciliteter, herunder bad og wc, ægpakkeri, kølerum, teknikrum, sække- og depotrum og vareindlevering.

Der ønskes mulighed for at opsætte solceller på den vestligste stald på både øst og vestsiden af taget. Solcellerne forventes så vidt muligt at blive placeret langs den nederste del af tagfladen i hele tagets længde, så udseendet bliver så symmetrisk som muligt. Hvis afskærmende beplantning skal placeres tæt på stalden, vil solcellepanelerne dog blive placeret på den øverste del af tagfladen.

Som tidligere beskrevet vil bygningssættet til Søen 7 blive revet ned. Forventet placering af stalde og anlæg mv. fremgår af oversigtskortet i bilag 1.

Forud for etableringen af staldene mv. vil der blive indsendt byggeansøgning, ansøgning om udledningstilladelse for overfladevand ligesom der vil blive anmeldt nedrivning af bygningerne på Søen 7.

3.3 Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug (A5, B3)

Ansøger driver husdyrbrug på Bygaden 42/Asserballemark 6, hvor der er æglæggende høns og på Kanalvej 10/Fynshavvej 44, hvor der er hønniker, høns og slagtekyllinger. Der er ca. 10,5 km i fugleflugt fra Søen 5-7 til Bygaden 42/Asserballemark 6 og ca. 25,5 km til Kanalvej 10/Fynshavvej 44. Husdyrbrugene drives i CVR-numrene 35421403 og 43689487.

Der kommer til at være en driftsmæssig forbindelse mellem Søen 5 og 7 og de øvrige husdyrbrug, idet der er sammenfald i forhold til ejer. Afhængigt af fx hvilke gyllebeholdere, der leveres afgasset biomasse i, kan der til en hvis grad være en teknisk forbindelse. Forureningsmæssigt er afstandene mellem husdyrbrugene dog så store, at forureningen fra de forskellige husdyrbrug kan adskilles. Personalet, der kommer til at arbejde i staldene på Søen 5 og 7 vil udelukkende komme til at arbejde på dette husdyrbrug. Foder vil blive indkøbt og kørt til fra foderstofforretning.

3.4 Husdyrbruget og det ansøgt beliggenhed samt generelle afstands krav (B4, F1a, F4)

3.4.1 Landskab

Husdyrbruget kommer til at ligge på den sydlige ende af Als i et relativt fladt landskab, der skrånet let mod kysterne til Lillebælt mod øst og syd.

Ifølge kortmaterialet på Plandata⁴ ligger husdyrbruget inden for udpegningerne Særlig værdifuldt landbrugsområde, Større sammenhængende landskab, Kystnærhedszonen samt delvist inden for Bevaringsværdigt landskab, men uden for udpegningerne Værdifulde kulturmiljøer, Kulturhistoriske bevaringsværdier og Geologiske bevaringsværdier.

Ifølge Sønderborg Kommunes landskabskarakteranalyse⁵ ligger husdyrbruget i karakterområde nr. 18 for Sydals Landbrugslandskab. I analysen står bl.a.:

"Landskabet på Sydals er kendetegnet ved et overvejende fladt landbrugslandskab, der afgrænses af en lang og varierende kyststrækning og mod nordøst af et småbakked landskab. Herudover er landskabet præget af udsigter på tværs af store marker og udsigter over havet til de modstående kyster, især Kegnæs.

Oplevelsen af landskabet varierer og er tæt knyttet til områdets hegn og bevoksede diger, der sammen med få små bevoksninger inddeler det intensivt dyrkede landskab i mellemstore til store enheder. Det er karakteristisk, at bebyggelsen i høj grad er samlet i områdets mange små landsbyer, mens bebyggelsen uden for landsbyerne består af hovedgårdene Majbølgård og Kegnæssgård og enkelte andre større gårde, der ligger solitært på landbrugsfladen. Derudover husmandsudstyknngen ved Drejet i forbindelse med Kegnæssgård, og store områder med feriebebyggelse, især ved Mommark og Skovmose.

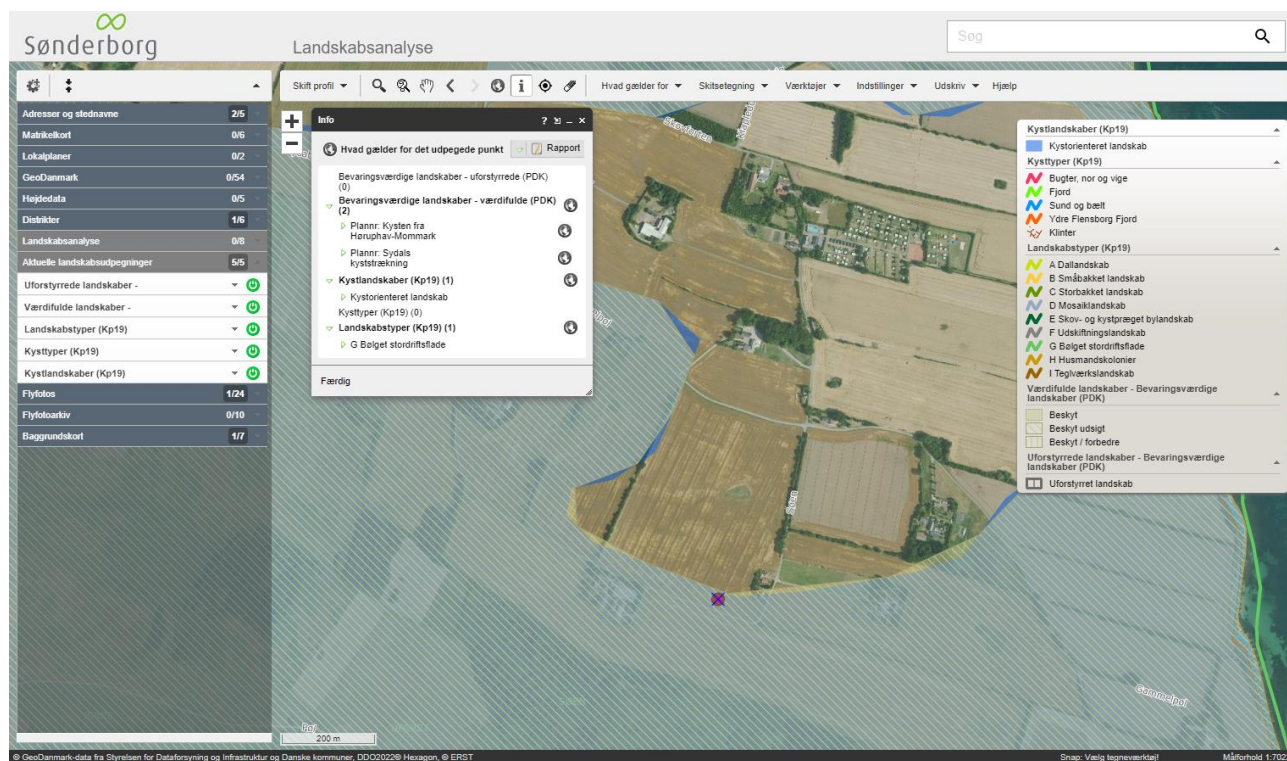
⁴ <http://kort.plandata.dk/spatialmap?>

⁵ <https://sonderborg.viewer.dkplan.niras.dk/plan/23#/12804>

Området er generelt præget af tilstedeværelsen af to vindmøllegrupper.”

samt:

”Området har kapacitet til indplacering af store tekniske anlæg og landbrugsbyggeri. Man bør dog være opmærksom på den kumulative effekt af indplacering af byggeri og større tekniske anlæg i landskabet, hvilket på sigt kan skabe ”et teknisk landskab”.”

Figur 3: Kortudsnit fra kommunens GIS-kort for Landskabsanalyse

Kommunen har i forbindelse med den indledende dialog om mulige placeringer af det nye husdyrbrug nævnt afskærmende beplantning i form af flere små og større skovlunde for at sløre husdyrbrugets påvirkning af landskabet. Der er i samarbejde med kommunen udarbejdet nedenstående beplantningsplan med en beplantning med 4 rækker træer og buske i et 6 m bredt bælte. Beplantningen vil bestå af arter hjemmehørende på Als, som fx Hassel - *Corylus* (avellanaalm), Syren (*Syringa vulgaris*alm), Slåen (*Prunus spinosa*), fuglekirsebær (*Prunus avium*), Vild æble (*Malus sylvestris*), Mirabelle, Vild pærer (*Pyrus communis*), Alm. Røn (*Sorbus aucuparia*), Kaprifolie, Humle (*Humulus lupulus*) og hvidtjørn.

Figur 4: Beplantningsplan (se også bilag 3)

De højeste anlæg på husdyrbruget bliver staldene og fodersiloerne, der bliver op til ca. 10 m høje med afkast og rørføringer.

Som beskrevet under punkt 3.3 etableres stalde og anlæg i grålige nuancer.

Vurdering af landskab

Med etablering af det nye staldanlæg med tilhørende fodersiloer og varmevekslere i grålige og gråhvide nuancer, maksimale anlægshøjder på op til ca. 10 m, vurderes det nye husdyrbrug ikke at kunne påvirke landskabet væsentlig negativt, når der bliver etableret passende afskærmende beplantning. Det flade landskab og staldene og fodersiloernes begrænsede højder bevirker, at husdyrbruget ikke vil fremstå væsentlig synligt på længere afstande. Når den afskærmende beplantning er vokset til, vil husdyrbruget set på kortere afstand heller ikke fremstå markant anderledes end andre større husdyrbrug på Als.

Den endelige placering af byggefeltet er valgt ud fra hensyn til henholdsvis landskabet, afstand til naboer samt ammoniakdeposition til nærliggende naturområder. Samlet set er placeringen i det sydøstligste hjørne af matrikel 124 af Lysabild Ejerlav, Lysabild fundet bedst (se også punkt 3.17 om alternative placeringer), selv om ca. 5 m til maks. 25 m af den sydligste del af staldene og fodersiloerne kommer til at ligge inden for udpegningen til bevaringsværdigt landskab. Det vurderes, at den lille del, der ligger i udpegningen bevaringsværdigt landskab nord for vejen Søen på den østligst strækning ikke vil opfattes anderledes landskabeligt end resten af matrikel 124 af Lysabild Ejerlav, Lysabild.

3.4.2 Kulturarv

Ifølge Slots- og Kulturarvsstyrelsens hjemmeside er der ikke registreret fund af fortidsminder, hvor det nye staldanlæg skal etableres. På kortudsnittet herunder angiver de blå markering de nærmeste ikke-fredede fund og de orange streger diger. De ikke-fredede fund er overpløjede rundhøje fra stenalderen.

Figur 5: Husdyrbrugets beliggenhed i forhold til fund og fortidsminder

I forhold til arkitektonisk arv så skal der ikke ske nedrivning af fredede eller bevaringsværdige bygninger, og der ligger ingen fredede bygninger eller bevaringsværdige bygninger med høj bevaringsværdig, som vil have indkig til husdyrbruget, eller som vil skæmmes af husdyrbruget.

Vurdering af kulturarv

Selv om der ikke er registreret fund, hvor det nye husdyrbrug skal placeres, skal der i forbindelse med gravearbejde være fokus på at stoppe udgravningen og tilkalde Museum Sønderjylland, hvis der stødes på noget, der kunne være et fortidsminde.

3.4.3 Materielle goder

Begrebet materielle goder er et begreb, der ikke benyttes i det daglige sprog. Med materielle goder menes materielle ting og ejendom. Ud fra denne betragtning skal der redegøres for, om ting og ejendomme kan blive væsentligt påvirket af husdyrbruget. Som beskrevet i det efterfølgende punkt, overholdes alle afstandskrav, og der vil desuden blive minimum 200 meters afstand til nærmeste nabobeboelse.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i flere sager afgjort, at værditab som følge af godkendelse af husdyrbrug efter nævnets opfattelse ikke er et hensyn, der skal indgå i vurderingen af en ansøgning efter Husdyrbrugloven.

Vurdering af materielle goder

Med minimum 200 fra nærmeste punkt på stald eller anlæg på husdyrbruget til nærmeste nabobeboelse, samt overholdelse af lugtgeneafstande til nabobeboelser mv. (se punkt 3.7), vurderes husdyrbruget ikke at kunne påvirke naboers materielle ting og ejendomme væsentligt. Forholdet til kulturarven er beskrevet og vurderet under punkt 3.4.2.

3.4.4 Afstandskrav

Husdyrbruglovens § 6 og § 7 overholdes, idet husdyrbruget ligger mere end 50 m fra:

- eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde,
- område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig- og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.,
- en nabobeboelse

samt mere end 10 m fra

- ammoniakfølsomme naturtyper beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder
- nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder

I tabellen herunder er afstande jf. Husdyrbruglovens § 6 stk. 1 nr. 4 samt § 8 stk. 1 vist.

Nærmeste vandhul - Vandløb og søer over 100 kvm		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Byggefelt	365
Gødningslager	Byggefelt gødningshus	365

Nærmeste naboskel - Naboskel		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Byggefelt	225
Gødningslager	Byggefelt gødningshus	225

Nærmeste levnedsmiddelvirksomhed? - Levnedsmiddelvirksomhed		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Byggefelt	659
Gødningslager	Byggefelt gødningshus	659

Nærmeste nabobeboelse - Nabobeboelse		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Byggefelt	206
Gødningslager	Byggefelt gødningshus	206

Nærmeste aktive boring jf. Jupiterdatabasen - Vandforsyningsanlæg (ikke almen)		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Byggefelt	199
Gødningslager	Byggefelt gødningshus	199

Nærmeste aktive vandværksboring jf. Jupiterdatabasen - Vandforsyningsanlæg (almen)		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Byggefelt	3734
Gødningslager	Byggefelt gødningshus	3734

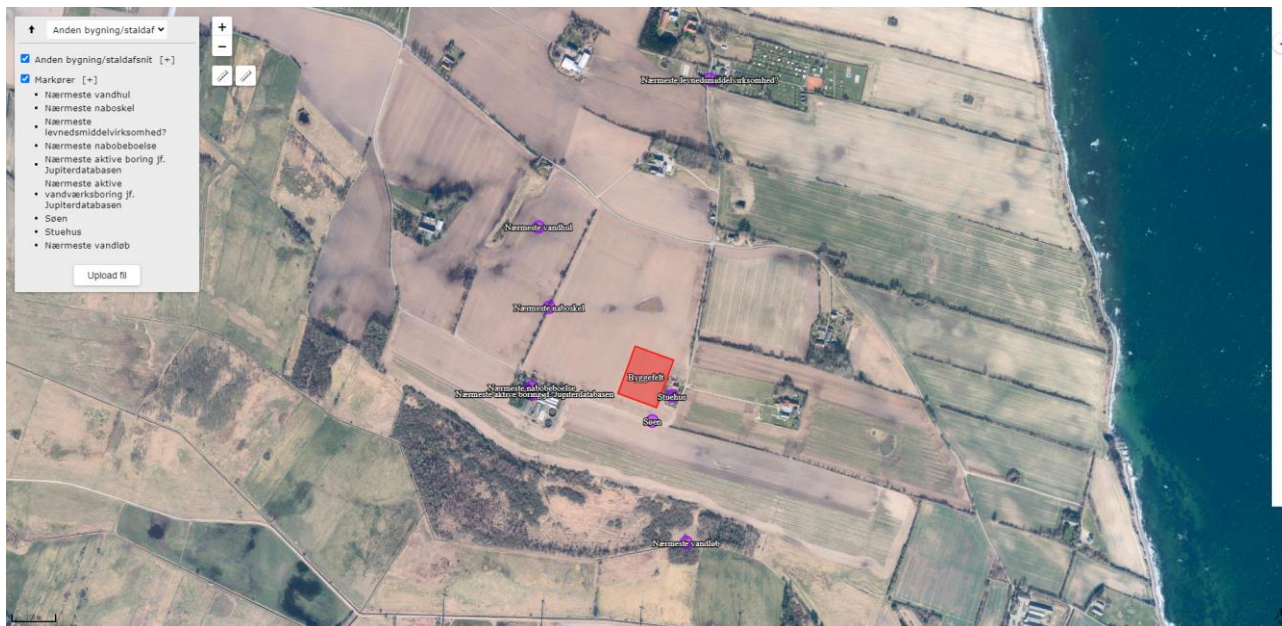
Søen - Offentlig vej og privat fællesvej		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Byggefelt	33
Gødningslager	Byggefelt gødningshus	33

Stuehus - Beboelse på samme ejendom		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Byggefelt	25
Gødningslager	Byggefelt gødningshus	25

Nærmeste vandløb - Vandløb og søer over 100 kvm		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Byggefelt	329
Gødningslager	Byggefelt gødningshus	329

Tabel 3: Afstande jf. Husdyrbruglovens § 6 stk. 1 nr. 4 og § 8 stk. 1

På kortudsnittet herunder er vist nærmeste sø, vandløb, levnedsmiddelvirksomhed, naboskel, nabobeboelse, ikke almene vandforsyningsboring, offentlige vej og stuehus. Nærmeste vandværksboring ligger så langt væk, at de nærmeste øvrige punkter ikke ville kunne ses ordentligt på kortudsnittet, hvis der zoomes så langt ud, så alle punkter er med på kortudsnittet

Alle afstandskrav overholdes. Det er endnu ikke afklaret præcist hvor varmevekslerne skal stå, hvis det vælges at opsætte dem, men det forventes at de i givet fald opstilles på vestsiden af staldene. Der er ikke faste afstandskrav for varmevekslerne eller fodersiloerne jf. miljøregler, men der er muligvis brandmæssige krav, der skal overholdes.

3.4.5 Byggelinjer og andre beskyttelseslinjer mv.

Vurdering af afstandskrav og andre beskyttelseslinjer (3.4.4 og 3.4.5)

Med ca. 900 m til kysten kommer husdyrbruget til at ligge inden for kystnærhedszonen, hvilket langt det meste af Als gør. På grund af afstanden til kysten, det forholdsvis flade og svagt skrånende terræn, vindmøllerne syd for husdyrbruget, den delvist bevoksede mose og læhegnsbeplantning i området samt den afskærmende beplantning, vil husdyrbruget ikke komme til at fremstå særligt synligt set fra vandet, nærliggende veje eller naturområder. Påvirkningen af kystlandskabet o det øvrige landskab vurderes derfor at være meget begrænset.

3.4.6 Jordarealer og jordbund

Begge stalde, rørledninger og beholdere til vaskevand og sanitært spildevand mv. vil blive etableret i tætte og stabile materialer.

Der er ikke registreret jordforureninger på husdyrbrugets arealer. Husdyrbruget ligger uden for kortlagte råstofgraveområder (råstofplan 2020). Der er ikke planer om at anvende slagter i forbindelse med byggeriet. Jordbundstypen i området er angivet som sandblandet lerjord.

Vurdering

Da stalde, rørledninger og beholdere til vaskevand og sanitært spildevand vil blive etableret i tætte og stabile materialer, vurderes det, at der fra selve husdyrbruget ikke ved normal drift kan ske væsentlige direkte eller indirekte påvirkninger af jordarealer eller jordbund.

3.5 Ammoniakemission og -deposition (B5, B4, E1b, F1d)

Ud fra oplysningerne om størrelsen af produktionsarealerne, dyre- og gulvtype i ansøgt drift, nudrift og 8-års drift samt evt. oplysninger om miljøteknologier beregnes husdyrbrugets ammoniakemission i de tre drifter.

Ammoniakemissionen fra stalde og opbevaringslagre fremgår af tabel 4. Da der er tale om et nyetableret husdyrbrug, er ammoniakemission fra husdyrbruget i 8-års drift og nudrift på 0 kg NH₃-N/år. I ansøgt drift bliver ammoniakemissionen på 15.656,3 kg NH₃-N/år.

Drifttype:	Ammoniakemission fra staldafsnit (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra lagre (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra husdyrbruget (kg NH ₃ -N/år)
Ansøgt drift	15544,3	112,0	15656,3
Nudrift	0,0	0,0	0,0
8 års-drift	0,0	0,0	0,0

Tabel 4: Ammoniakemission fra staldafsnit, opbevaringslagre og totalt fra husdyrbruget

Husdyrbrugets ammoniakemission må ikke give anledning til væsentlige påvirkninger af naturområder, der er beskyttede af europæisk lovgivning (Natura 2000 områder). Der må heller ikke ske påvirkning af naturområder, der er beskyttet af dansk lovgivning, eller som kan være leve- eller ynglelokaliteter for særligt beskyttede dyrearter (bilag IV-arter).

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen kategoriserer naturen i kategori 1, 2 og 3 natur og fastsætter beskyttelsesniveauer, som fremgår af tabel 5.

Naturområder i nærheden af husdyrbruget er udpeget og fremgår af figur 7 og 8 og beregningerne af ammoniak til disse områder fremgår af tabel 6.

Ammoniakfølsom natur	Beskrivelse	Krav
Kategori 1	Ammoniakfølsomme Natura 2000-naturtyper uanset størrelse jf. bilag 3 pkt. D i bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug hvis de er beliggende inden for et Natura 2000 område og er omfattet af udpegningsgrundlaget og kortlagt, samt heder og overdrev inden for et Natura 2000 område som er omfattet af § 3 i NBL ⁶ (dvs. større end 2.500 m ²)	Max. totaldeposition (stald og læger) afhængig af antal husdyrbrug i nærheden*): 0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug 0,7 kg N/ha ved 0 husdyrbrug.
Kategori 2	Ammoniakfølsomme naturtyper som ligger udenfor Natura 2000 område: højmoser, lobeliesøer, heder der i sig selv er større end 10 ha og omfattet af § 3 i NBL og overdrev der i sig selv er større end 2,5 ha og omfattet af § 3 i NBL.	Max. totaldeposition på 1,0 kg N/ha pr. år.
Kategori 3	Ammoniakfølsomme naturtyper der ikke er omfattet af kategori 1 og 2 og som ligger uden for Natura 2000 område i form af heder, moser og overdrev der er omfattet af § 3 i NBL samt ammoniakfølsomme skove. For at være ammoniakfølsom skal skove være større end 0,5 ha og mere end 20 m bred og bevokset med træer, der danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne en sluttet skov af højstammede træer og 1) hvor der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«, 2) hvor skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, fx tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller 3) hvor der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen "Arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af § 25 i lov om skove" og arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi.	Kommunen vurderer konkret, om der skal fastsættes vilkår om max. merdeposition, og hvad det nødvendige krav til max. deposition skal være. Kravet må dog ikke være under en max. merdeposition på 1,0 kg N/ha pr. år
Beskyttede naturtyper der ikke hører under Kategori 1-3, men som efter en konkret vurdering, er ammoniakfølsomme.	Kan fx være enge, strandenge og søer	
* Antallet af husdyrbrug ud over det ansøgte opgøres på følgende måde (kumulationsmodel): Antal husdyrbrug med en emission på mere end 150 kg NH ₃ -N pr. år indenfor 200 m Antal husdyrbrug med en emission på mere end 450 kg NH ₃ -N pr. år indenfor 200-300 m Antal husdyrbrug med en emission på mere end 750 kg NH ₃ -N pr. år indenfor 300-500 m Antal husdyrbrug med en emission på mere end 1.500 kg NH ₃ -N pr. år indenfor 500-1.000 m Antal husdyrbrug med en emission på mere end 5.000 kg NH ₃ -N pr. år indenfor 1.000-2.500 m		

Tabel 5: Krav til maksimal total- og merdeposition af ammoniak til natur

⁶ Naturbeskyttelsesloven, Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse LBK nr 1392 af 04/10/2022

Figur 7: Husdyrbrugets placering i forhold til de nærmeste naturområder

Figur 8: Husdyrbrugets placering i forhold til alle udpegede naturområde

Navn:	Kategori:	Opretter:	Kumulation:	Ruhed natur:	Merdeposition (kg N/ha/år):		Totaldeposition (kg N/ha/år):
					8-års drift	Nudrift:	
Eng - ikke kategori 3 natur! (worst case pkt.)	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	1,5	1,5	1,5
Overdrev mod sydvest	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,3	0,3	0,3
Overdrev mod nord	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,2	0,2	0,2
Kategori 3 skov mod S - naturtype S?	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,4	0,4	0,4
Vandhul 2 NV - ikke kategori 3 natur!	Kategori 3	Ansøger	0	V	0,8	0,8	0,8
Vandhul 3 N - ikke kategori 3 natur!	Kategori 3	Ansøger	0	V	2,1	2,1	2,1
Mose mod S - naturtype S? (worst case pkt.)	Kategori 3	Ansøger	0	S	6,1	6,1	6,1
Mose mod V	Kategori 3	Ansøger	0	S	2,1	2,1	2,1
Mose mod S - naturtype Mk? (worst case pkt.)	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	3,3	3,3	3,3
Mose mod NV - naturtype Mk eller Bn?	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	1,1	1,1	1,1
Vandhul 1 NV - ikke kategori 3!	Kategori 3	Ansøger	0	V	1,8	1,8	1,8
Kategori 2 > 4 km	Kategori 2	Ansøger	0	S	0,0	0,0	0,0
Kategori 1 > 4 km	Kategori 1	Ansøger	0	S	0,0	0,0	0,0

Tabel 6: Total og merdeposition af ammoniak til udpegede naturområder

Alle punkter er sat i den afstand og retning, der giver den største deposition i naturområderne.

Kategori 1 natur

Det nærmeste kategori 1 naturområde er et område med bøg på muld i Natura 2000 habitatområdet Sønder-skoven og Lambjerg Indtægt knap 11 km vestnordvest for husdyrbruget.

Da der er mere end 4 km til nærmeste kategori 1 natur, er der ikke brugt tid på at vurdere, om der er andre husdyrbrug der påvirker kategori 1 naturen, idet Husdyrgodkendelse.dk altid beregner en deposition til punkter længere væk end 4 km til 0,0 kg N/ha/år. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens totaldepositionskrav på 0,2-0,7 kg N/ha/år til kategori 1 natur er således overholdt.

Kategori 2 natur

Det nærmeste kategori 2 naturareal er jf. Husdyrgodkendelse.dk et overdrev umiddelbart på Kegnæs godt 5 km sydvest for husdyrbruget. Da der er mere end 4 km til overdrevet, beregner Husdyrgodkendelse.dk en deposition til punktet på 0,0 kg N/ha/år. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens totaldepositionskrav til kategori 2 natur på maksimalt 1,0 kg N/ha/år overholdes således.

Kategori 3 natur og § 3 områder

De nærmeste kategori 3 naturområder er nogle moser ca. 200-800 m fra husdyrbruget samt en udpeget kategori 3 skov ca. 900 m syd for husdyrbruget. Endvidere ligger der 2 overdrev ca. 1,2-1,5 km fra husdyrbruget.

Ud over de ovenfor beskrevne naturpunkter er der desuden foretaget depositionsregninger til de nærmeste § 3 registrerede naturområder, som er nogle søer/vandhuller og en eng. Punktet i engen er valgt som det punkt, der modtager den største ammoniakdeposition, selv om der er enge, der ligger tættere på byggefeltet.

Det mest restriktive krav, kommunen kan stille til kategori 3 natur, er maksimalt 1 kg N/ha/år i merdeposition.

Der er ikke udspecificeret tålegrænser for alle naturtyper. DCE under Aarhus Universitet har fastsat empirisk baserede tålegrænser for forskellige naturtyper (se tabel 7 herunder).

Tabel 2. Empirisk baserede tålegrænser for naturbeskyttelseslovens terrestriske naturtyper samt for klit, løv- og nåleskov baseret på de seneste anbefalinger fra UNECE, 2011.		
Naturtype	Tålegrænse	Differentiering
Overdrev	10-25	¹ sure overdrev 10-15, kalkholdige overdrev 15-25
Klit	8-20	grå klit og grønsværklit 8-15, øvrig klit 10-20
Hede	10-20	der kan være klit kortlagt som § 3 hede
Fersk eng	15-25	^{1,2}
Strandeng	30-40	^{1,2}
Mose (og kær)	5-30	højmoser 5-10, hængesæk, tørvelavninger 10-15, fattigkær og hedemoser 10-20, kalkrige moser og væld, rigkær 15-30
Løvskov	10-20	Skovbevoksede tørvemoser 10-15
Nåleskov	10-20	
¹ Bør ikke anvendes for arealer med kulturgræsland / hvor den væsentligste påvirkning er en hidtil lovlig landbrugsmæssig. Dette vil primært gælde engarealer og bør ses over en længere tidsperiode. Intervallet dækker således som udgangspunkt 'naturenge'. Se også note 2.		
² Den atmosfæriske afsætning skal ses i sammenhæng med andre tilførsler, fx med overfladenær afstrømning.		

Tabel 7: Tålegrænser for terrestriske naturtyper⁷.

Ifølge Miljøstyrelsens vejledning og klagenævnets praksis skal der ved vurdering af ammoniakdeposition til natur og tålegrænser benyttes et 3-års gennemsnit for baggrundsbelastningen. Gennemsnittet af baggrundsbelastningen fra ammoniak for 2019-2021 er, for det 5,6 km x 5,6 km grid som husdyrbruget ligger i, på 13,3 kg N/ha/år jf. kortlaget "Samlet deposition af kvælstof til miljøgodkendelse (2018-2020)" i Danmarks Miljøportal. Endvidere skal husdyrbrugets beregnede totaldeposition lægges sammen med baggrundsbelastningen, når det skal vurderes, om tålegrænser er overskredet.

Moserne i nærheden af de nye stalde, der modtager 1,1-6,1 kg N/ha/år i merdeposition (afhængigt af valget af naturtypens ruhed), forventes ikke at være mosetyper med lave tålegrænser, men kan formodentlig henføres til "kalkrige moser og væld, rigkær" med tålegrænser på 15-30 kg N/ha/år.

Kommunen har umiddelbart vurderet Sømosen syd for Søen 5 og 7 til at have en tålegrænse på ca. 20 kg N/ha/år. I forhold til de nærliggende vandhuller har kommunen vurderet, at Vandhul 1 er næringsrigt i sig

⁷ http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2018/Opdatering_empirisk_baserede_taaalegraenser.pdf

selv, men at Vandhul 2 og 3 har en bedre diversitet og naturværdi. Umiddelbart vurderes mosen mod syd at have ruheden "Blandet natur med middel bevoksning". I dette tilfælde beregnes merdepositionen til 3,3 kg N/ha/år. Der er dog også sat et ammoniakdepositionspunkt, hvor ruheden er valgt som "Skov". I dette tilfælde beregnes merdepositionen til 6,1 kg N/ha/år

Vurdering af ammoniakdeposition til naturområder

Der ligger fx ingen højmoser eller andre mosetyper med meget lave tålegrænser i nærheden, som husdyrbruget bidrager med deposition til. Med en baggrundsdeposition på 13,3 kg N/ha/år og en totaldeposition fra husdyrbruget på 3,3-6,1 kg N/ha/år bliver den samlede deposition på 16,6-19,4 kg N/ha/år og dermed under den tålegrænse, som kommunen har vurderet (20 kg N/ha/år). I denne sag er mer- og totaldepositionen den samme, idet der er tale om et helt nyt husdyrbrug.

Det antages at mosen vest for husdyrbruget, der modtager 2,1 kg N/ha/år i mer- og totaldeposition har samme tålegrænse som mosen mod syd. Engene i nærheden af byggefeltet er udlagt som permanent græs, miljøgræs og brak med sommerslåning og vurderes derfor at have tålegrænser tæt på 25 kg N/ha/år jf. tabel 7. Med de ansøgte mer- og totaldepositioner vurderes ammoniakdeposition ikke at kunne påvirke de nærliggende naturområder væsentligt negativt.

3.6 Biologisk mangfoldighed/biodiversitet (F4, F1c)

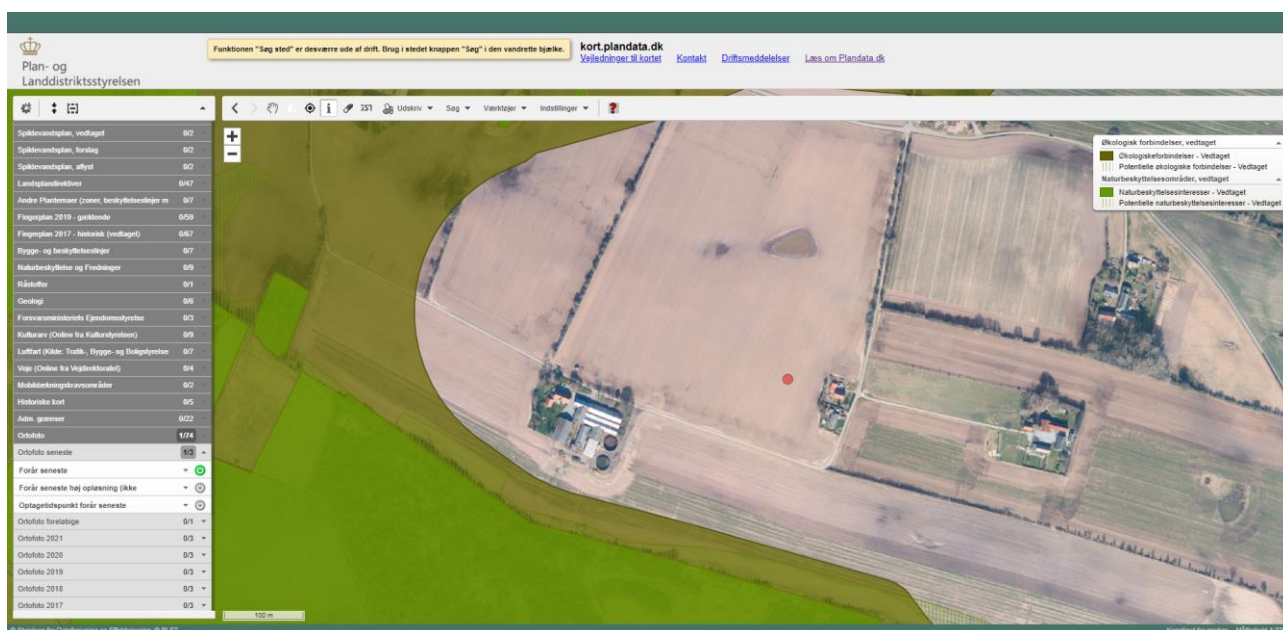
Som vi læser Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, så er det den nærliggende biodiversitet, der kan forventes at blive berørt af projektet, der skal beskrives, herunder biodiversitetens relative rigdom, forekomst, kvalitet og regenereringskapacitet i området og dets undergrund.

FN definerer biodiversitet som: "*Mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismene indgår i. Biodiversitet omfatter såvel variationen indenfor og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer.*" Med andre ord er biodiversitet alt liv på jorden, herunder dyr, planter, svampe, bakterier og andet levende både på land og i vand.

Et traditionelt husdyrbrug, vil kunne påvirke biodiversiteten med ammoniak, der udledes gennem luften, udslip af forurenende stoffer i form af næringsstoffer eller kemikalier, afdrift eller afstrømning af bekæmpelsesmidler anvendt i marken eller ved direkte fysisk påvirkning, fx hvis der fjernes natur, leve-, yngle- eller opholdssteder.

Påvirkningen med ammoniak på naturtyper er beskrevet i det foregående punkt. I et efterfølgende afsnit under dette punkt beskrives bilag IV-arter og eventuel påvirkning heraf.

Udpegningen af økologiske forbindelser og naturbeskyttelsesinteresser fremgår af nedenstående kortudsnit.

Figur 9: Kort over økologiske forbindelser mv. fra Plandata.dk

Som det fremgår, ligger byggefeltet uden for udpegede økologiske eller potentielle økologiske forbindelser og områder med naturbeskyttelsesinteresser eller potentielle naturbeskyttelsesinteresser (den røde prik viser det cirka centrum for byggefeltet).

Bilag IV-arter mv.

Bilag IV-arter er arter, der fremgår af bilag IV i EU's habitatdirektiv. De beskrives som strengt beskyttede arter. Det betyder, at arternes yngle- og rasteområder ikke må beskadiges eller ødelægges.

Af faglig rapport fra DMU nr. 635, Håndbog over dyrearter på habitatdirektivets bilag IV⁸ fremgår udbredelsen af forskellige arter i et grid på 10 km x 10 km fordelt over hele landet. Der er desuden udgivet en videnskabelig rapport i 2013 over overvågning af arter⁹. Af rapporterne fremgår, at nedenstående arter kan være registreret i nærområdet til husdyrbruget.

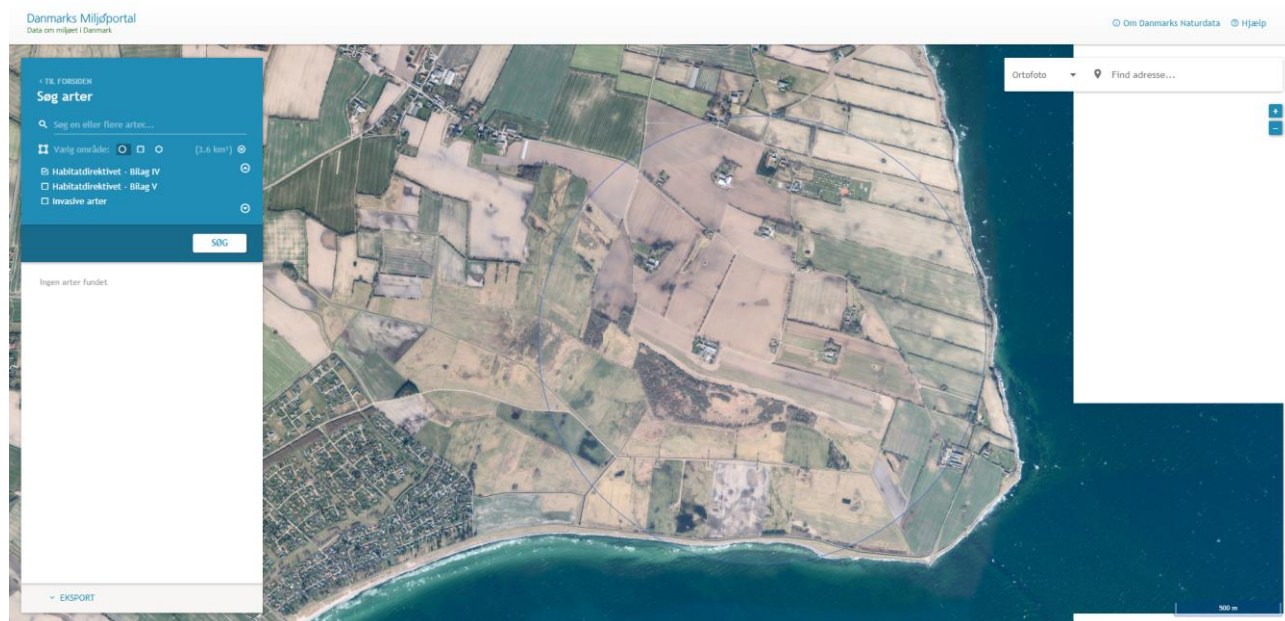
Dansk navn:	Videnskabeligt artsnavn:
Vandflagermus	<i>Myotis daubentonii</i>
Brunflagermus	<i>Nyctalus noctula</i>
Sydflagermus	<i>Eptesicus serotinus</i>
Troldflagermus	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Dværgflagermus	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Stor vandsalamander	<i>Triturus cristatus</i>
Løgfrø	<i>Pelobates fuscus</i>
Løvfrø	<i>Hyla arborea</i>
Spidsesnudet frø	<i>Rana arvalis</i>

Tabel 8: Liste over bilag IV-arter

⁸ Danmarks Miljøundersøgelser Aarhus Universitet Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007 Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV <https://www2.dmu.dk/pub/fr635.pdf>

⁹ AARHUS UNIVERSITET DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI Videnskabelig rapport nr. 50 fra 2013 Overvågning af arter 2004-2011 <https://www2.dmu.dk/Pub/SR50.pdf>

Ifølge kortene på Danmarks Miljøportal over registrerede bilag IV-arter, er der ikke registreret bilag IV-arter inden for 1.000 m fra husdyrbruget. Sønderborg Kommune har muligvis interne kort over tidligere padderegistreringer.

Figur 10: Kortudsnit fra Danmarks Miljøportal over arter

Gamle bygninger og træer **kan** fungere som dagskjul og overvintringssteder for flagermus.

Flere af områdets søer og vådområder **kan** være yngle- og levesteder for padder.

Når bygningerne på Søen 7 skal rives ned, skal det tjekkes, at der ikke er flagermus, der har taget ophold i bygningerne. Ind til videre har der ikke været tegn på at der bor eller opholder sig flagermus i bygningerne. Bygningerne er helt lukkede. Der bør søges professionel rådgivning, hvis der mod forventning træffes på flagermus i bygninger, der skal rives ned, så der kan foretages en korrekt udslusning af flagermus fra bygningerne. Eventuel udslusning af flagermus skal ske i perioderne d. 15. april - 15. maj eller d. 15. august - 15. september.

Der er ingen planer om at fælde større gamle træer, der kan fungere som dagskjul og overvintringssted for flagermus.

Samlet vurdering

Den generelle vurdering er, at en merdeposition på 1,0 kg N/ha/år ikke kan medføre en tilstandsændring af et almindeligt § 3 beskyttet naturareal. Ammoniak er så vidt vides ikke direkte skadelig for bilag IV-arter eller for andre arter. Den største effekt af ammoniakdepositionen vil være risiko for tilgroning af lysåbne naturarealer.

Da de omkringliggende naturarealers tålegrænser ikke overskrides og der ikke fjernes beplantninger, stenbunker, jorddiger eller gamle bygninger, som vurderes at kunne være mulige opholdssteder for bilag IV-arter, vurderes det, at husdyrbruget ikke kan påvirke bilag IV-arters eller andre arters yngle- eller levesteder negativt.

Når de generelle udbringningsregler for husdyrgødning samt krav til anvendelse af bekæmpelsesmidler overholdes, vurderes der ikke at kunne ske væsentlig påvirkning af biodiversiteten ved markdriften.

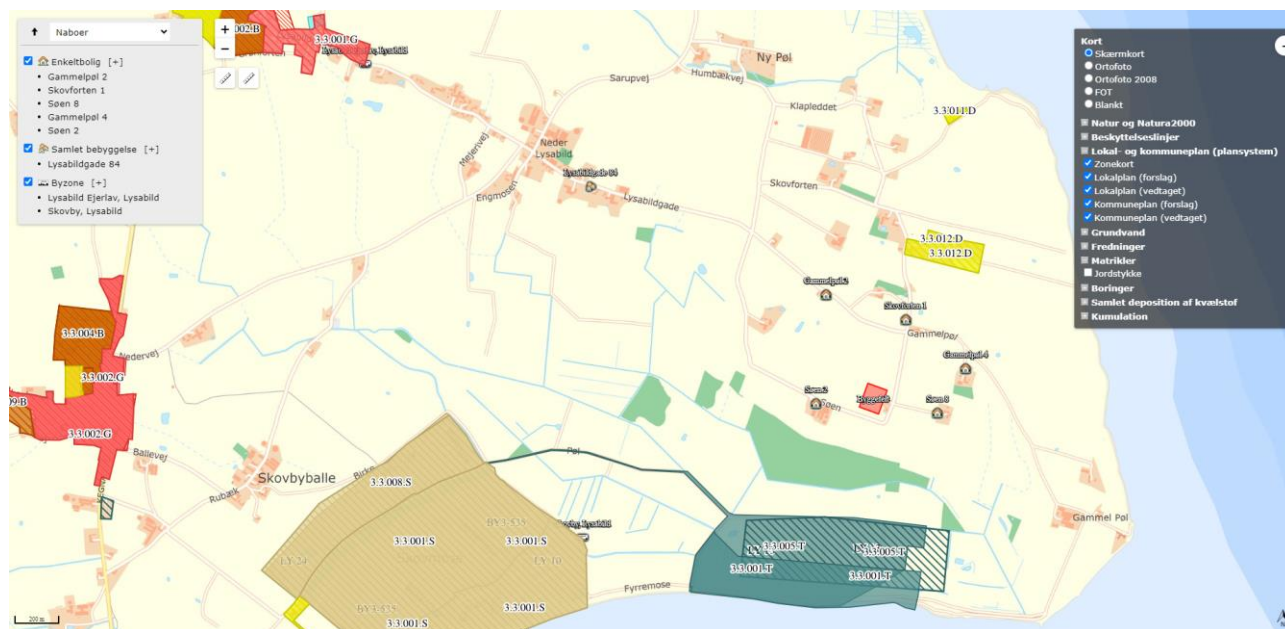
3.7 Lugtemission (B6, B4, E1b, E1c)

De nærmeste lugtberegningsspunkter er udpeget i skema 241998 i Husdyrgodkendelse.dk og ses i figur 11.

Nærmeste enkelt beboelse uden landbrugspligt er Søen 8. Søen 2 forventes frastykket, så for en sikkerhedsskyld er beboelsen også udpeget som enkelt beboelse. Nærmeste byzoneområder er byzoneafgrænsningerne til Lysabild og Skovby. Nærmeste sommerhusområde er ikke udpeget, da det ligger meget længere væk end de nærmeste byzoner. Som samlet bebyggelse er udpeget ved Lysabildgade 84, som er den nærmeste beboelse, der udløser samlet bebyggelse. Da Lysabildskov Camping og Feriecenter ikke er lokalplanlagt udgør denne ikke en samlet bebyggelse. Da der er ca. 640 m til campingpladsen vil geneafstanden være overholdt, idet geneafstanden er beregnet til godt 500 m.

Der er ikke kumulation med andre husdyrbrug i forhold til lugt til enkelt beboelse, samlet bebyggelse eller byzone, idet der ikke ligger husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år inden for henholdsvis 100 m fra de udpegede enkeltbeboelser eller 300 m fra samlet bebyggelse eller byzone.

De beregnede lugtgeneafstande fremgår af tabel 9. Det ses, at alle geneafstandene kan overholdes.

Figur 11: Nærmeste nabo, samlet bebyggelse og byzone

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand (m)	Korrigeret geneafstand (m)	Vægtet gennemsnitsafstand (m)	Genekriterie overholdt
 Gammelpøl 2	0	NY	238,7	238,7	545	Ja
 Gammelpøl 4	0	NY	238,7	238,7	463,9	Ja
 Skovforten 1	0	NY	238,7	238,7	407,4	Ja
 Søen 2	0	NY	238,7	238,7	273,1	Ja
 Søen 8	0	NY	238,7	238,7	314,1	Ja
 Lysabildgade 84	0	NY	504,3	504,3	1684,4	Ja
 Lysabild Ejerslav, Lysabild	0	FMK	726,6	726,6	2900,3	Ja
 Skovby, Lysabild	0	FMK	726,6	726,6	1537,9	Ja

Konsekvenszone: 1091 m

Tabel 9: Beregning af lugtgeneafstande til nærmeste nabo, samlet bebyggelse og byzone

Geneniveauerne for lugt beregnes efter Miljøstyrelsens lugtmodel i odour units (OU_E) og efter FMK-modellen i lugtenheder (LE). Geneniveauerne må maksimalt være 5 OU_E pr. m³ og 1 LE pr. m³ til områder, der ifølge kommuneplanens rammedel er udlagt til eksisterende eller fremtidigt byzone- eller sommerhusområde, 7 OU_E pr. m³ og 3 LE pr. m³ til samlet bebyggelse og område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig- og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende samt 15 OU_E pr. m³ og 10 LE pr. m³ til enkelt beboelser uden landbrugspligt.

Husdyrgodkendelse.dk beregner udelukkende lugt fra stalde. Ud over lugt fra staldene, kan der være lugt fra gyllebeholdere. Fra gyllebeholdere kan der være lugtafgivelse i sær i forbindelse med omrøring og pumpning. Der kommer dog ingen gyllebeholdere i forbindelse med husdyrbruget. Der vil også kunne forekomme lugtgener i forbindelse med udbringning af husdyrgødning på marker. Der er generelle regler i Husdyrgødningsbekendtgørelsen for udbringning af gylle op til byzoneområder og lokalplanlagte områder, hvor lokalplanen udlægger området til boligformål. Dette betyder, at der ikke må udbringes husdyrgødning inden for 200 m fra disse områder på lørdage, søndage og helligdage.

Der er ikke kendskab til, at lugt fra husdyrbrug er direkte sundhedsskadelig.

Vurdering

Lugt opfattes forskelligt af forskellige personer. Det kan derfor ikke afvises, at nogle vil finde lugtgeneafstandene utilstrækkelige, mens andre ikke føler sig generet, selv om de bor inden for lugtgeneafstandene. Lugt fra fx gyllebeholdere indgår ikke i lugtberegningerne i Husdyrgodkendelse.dk.

Som det fremgår af beregningerne overholdes alle geneafstande.

Det vurderes, at en afstand på ca. 200 m fra nærmeste stald til nærmeste nabobeboelse på Søen 2 (pt. ejendom med landbrugspligt) er tilstrækkelig til at undgå væsentlige lugtgener.

3.8 Øvrige emissioner og gener (B7, E1b, F1d, F5c, F8)

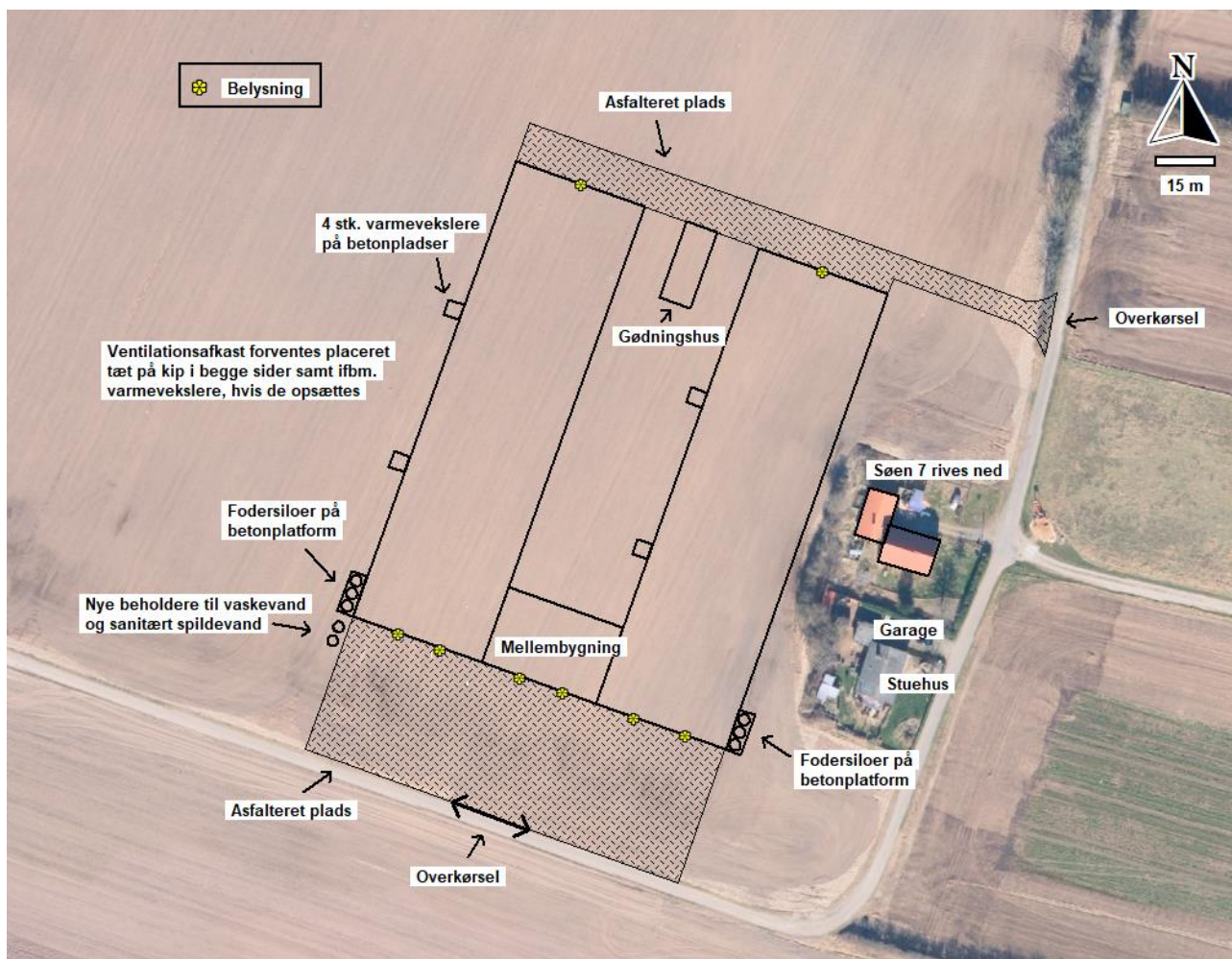
I de efterfølgende underpunkter beskrives potentielle gener fra støj, rystelser og vibrationer, støv, lys, skadedyr og transporter.

Der forekommer ingen stråling fra husdyrbrug. Der vil være emission af varme fra dyrene og gødningen. Det er dog ikke fundet nødvendigt at kvantificere varmeemissionen.

3.8.1 Støj (B7, E1b, F1d, F5c)

Der forventes følgende støjklender i forbindelse med husdyrbruget: ventilation, foderindblæsning i siloer, fodringsanlæg, gødningsbånd, diverse pumper samt transport af dyr, foder og gødning mv. Etableres varmevekslere kommer der ekstra ventilationsafkast i forbindelse med disse. Alle stationære pumper bliver støjsvage elektriske pumper. Se kort over støjklender mv. herunder.

I forhold til naboer vil det primært blive ventilation, indblæsning af foder samt transporter, der vil kunne registreres i forhold til støj. Der blive valgt så støjsvage ventilationstyper som muligt, og foderindblæsningen vil ske over kort tid. Ventilationsafkast forventes placeret ved kip, i forbindelse med varmevekslere og endvidere forventes der etableret gavlventilatorer i både nord og sydgavlen.

Figur 12: Støjkloder (og udvendig belysning)

Transporter forbi naboer vil kunne høres, men adskiller sig ikke fra anden vejtransport.

Vurdering

På grund af husdyrbrugets placering i forhold til nærmeste nabobeboelser, samt at de langt de fleste aktiviteter kommer til at ske inde i isolerede bygninger, vurderes støj, herunder lavfrekvent støj, at blive af et omfang, der ikke vil kunne genere omgivelserne, samt at Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser kan overholdes.

Vurdering af støj i forhold til transport er beskrevet under punkt 3.8.6.

3.8.2 Rystelser og vibrationer (B7, E1b, F1d, F5c)

Der kan eventuelt forekomme mindre rystelser i forbindelse med transport til og fra husdyrbruget og internt på husdyrbruget. Kilder kan fx være ventilationsanlæg herunder varmevekslere, foderanlæg, gødningsbånd og diverse maskiner.

Vurdering

De typer stationære anlæg, der benyttes på traditionelle husdyrbrug, giver ikke anledning til rystelser og vibrationer, der kan mærkes, andet end hvis man opholder sig klods op ad anlæggene. De eneste rystelser, der eventuelt vil kunne opleves af omgivelserne, vil være, hvis beboelser ligger meget tæt på overkørsler,

hvor der foregår trafik af gyllevogne, transporter af foder og dyr mv. Overkørslerne til vejen Søen kommer til at ligge mere end 200 m fra nabobeboelser.

Med afstanden til naboer fra stationære og mobile kilder på husdyrbruget, vurderes det, at rystelser og vibrationer fra selve husdyrbruget ikke vil kunne medføre væsentlige gener for omgivelserne.

3.8.3 Støv (B7, E1b)

Kørearealerne ved staldene bliver asfalterede. Støv vil primært forekomme ved transport på husdyrbrugets kørearealer samt i forbindelse med markdriften i meget tørre perioder, hvor evt. jord på veje kan hvirvles op. Der vil blive fejlet asfalterede veje efter udkørsel af husdyrgødning mv., når der er behov for det.

Støv fra håndtering af foder er meget begrænset. Foder blæses ind i fodersiloer og ledes ind i staldene via kædetræk i rørsystem. Fodersiloerne bliver med støvcykloner.

Strøelsen til hønsene vil blive forbehandlet ved varmebehandling i overensstemmelse med Salmonellahandlingsplanen. Strøelsen vil bestå af fx snittet halm eller spåner, som støver begrænset. I varme perioder vil der ske højtryksskøling af hønsene, hvilket vil medvirke til at binde eventuelt støv i staldene.

Vurdering

Det vurderes, at afstanden til nabobeboelser bliver så stor, at der ikke vil kunne forekomme væsentlige støvgener fra kørslen på kørearealerne nord og syd for hønsestaldene.

Det vurderes endvidere, at der ikke vil komme væsentligt støv i forbindelse med håndteringen af foderet, idet foder blæses direkte ind i fodersiloer med støvcykloner og ledes ud i staldene gennem lukkede rørsystemer. Højtryksskøling i staldene medvirker endvidere til at binde eventuelt støv fra foder og dyr.

3.8.4 Lyspåvirkning (B7, E1b, F1d, F5c)

Der forventes opsat lamper på staldenes og mellembygningens syd- og nordgavle. Forventet udendørs belysning fremgår af figur 12. Belysningen bliver som pyntebelysning/dørlamper ved indgangsdøre og lamper over porte med nedadrettet belysning, så det kun er området foran portene, der oplyses. Lamperne ved nordgavlen vil kun blive benyttet ved indsættelse og afhentning af dyr ca. 2 gange om året. Belysningen vil blive sensor og timerstyret.

I staldene vil kravene til intensitet og lysprogram blive overholdt i forhold til dyrevelfærdskrav (pt Bekendtgørelse om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af æglæggende høner, hønniker og forældredyr m.v.).

Der vil ikke kunne ske lyspåvirkning af omgivelserne fra belysning inde i staldene, idet der ikke kommer vinduer eller lysplader i taget. De udvendige belysninger vil kun kunne oplyse nærområdet. Som beskrevet under 3.4.1 vil indsynet til husdyrbruget blive afskærmet af beplantninger, og husdyrbruget ligger i et relativt fladt landskab.

Ud over lyspåvirkning fra udvendig belysning på gavlene vil der forekomme lyspåvirkning fra køretøjer. Lastbiler og eventuelt traktorer med lys vil holde kortvarigt ved stalde, mellembygning, fodersiloer og gødningshuset i forbindelse med af- og pålæsning.

Vurdering

Hverken lysudslip via vinduer eller udvendig belysning vurderes at ville kunne genere naboer eller vejtrafik, dels pga. kildernes lysstyrke og placering, kommende beplantninger samt afstanden til nærmeste naboer og veje. Lyspåvirkningerne vurderes ligeledes ikke at kunne påvirke landskabsopfattelsen væsentligt negativt.

3.8.5 Skadedyr (B7, E1b)

Skadedyr og fluer vil blive bekæmpet efter gældende regler. Opbevaring af foder vil ske i lukkede fodersiloer og der vil blive fejlet op ved eventuelt spild, så der ikke vil opstå risiko for tilhold af skadedyr (rotter og mus m.v.).

Ved hønsehold er der ikke behov for fluebekæmpelse, idet hønsene spiser eventuelle fluer. Såfremt der alligevel opstår fluegener, vil fluer blive bekæmpet med et godkendte middel. Rottebekæmpelse vil ske enten via en privat ordning eller via den kommunale rottebekæmpelsesordning. Der vil blive opsat klapfælder og udlagt rottegift i kasser, hvis der konstateres tegn på rotteaktivitet.

Vurdering

De beskrevne bekæmpelsestiltag vurderes at være tilstrækkelige til, at der ikke kan blive risiko for gener fra skadedyr. Med effektiv rottebekæmpelse vil der være begrænset fare for menneskers sundhed, da overførsel af smitte med bakterier, vira og protozoer dermed begrænses mest muligt.

3.8.6 Transporter (B7, E1b)

Transporter vil komme til at ske ad to overkørsler til vejen Søen (se bilag 1).

Så vidt muligt vil tunge transporter ske på hverdage og i dagtimerne, idet varer bestilles til levering i denne periode, dog vil der også blive leveret foder på lørdage. Ansøger er dog ikke herre over, hvornår Daka afhenter døde dyr og slagteriet henter høns. Når der køres gylle/afgasset biomasse ud på markerne, køres der så vidt muligt over så få dage som muligt, for at holde eventuelle gener begrænset til så kort en periode som muligt.

Tunge transporter (ind og ud tælles som en transport)	Ansøgt drift Antal/år
Indkørsel af foder (lastbil, kapacitet ca. 36 ton)	ca. 350
Tilkørsel af høns (lastbil, kapacitet op til ca. 6.000 stk.)	ca. 42
Afhentning af høns (lastbil, kapacitet op til ca. 6.000 stk.)	ca. 42
Afhentning af døde dyr (lastbil)	ca. 52
Tilkørsel af strøelse	ca. 2
Transport af æg og emballage (lastbil)	ca. 260
Afhentning af hønsegødning (lastbil, kapacitet ca. 35 ton)	ca. 170
Afhentning af vaskevand (traktor og gyllevogn, kapacitet til 25 ton)	ca. 4
Afhentning af sanitært spildevand (slamsuger)	ca. 2
Transport af affald (affaldsfirma, lastbil)	ca. 12
Maksimalt i alt	ca. 936

Tabel 10: Skønnede antal transporter

Der er ikke beregnet på transporter af afgasset biomasse fra biogasanlæg, idet det ikke køres til Søen 5 og 7. Ud over de skønnede tunge transporter, vil der komme transporter i personbiler i forbindelse med tilsyn af dyrene, dyrlægebesøg mv.

Vejen Søen er en smal asfalteret vej. Der er 4 ejendommen ud over Søen 5 og 7, der har vejen som til og frakørselsvej. På den østligste del af Søen har Søen 8 udkørsel og på den vestligste del har Søen 1, 2 og 3

udkørsel. Det forventes, at der vil blive kørt ind og ud til staldene via den nord-sydgående del af vejen øst for det nye staldanlæg.

Vurdering

Ved ikke at etablere gyllebeholder på husdyrbruget til afgasset biomasse holdes transporter nede på et begrænset antal. Med gyllebeholdere ville der yderligere komme ca. 220 lastbiler med afgasset biomasse og op til godt 290 transporter med gyllevogne i forbindelse med udbringning afhængigt af gyllevognenes kapacitet (har anslået lastbiler med ca. 40 ton afgasset biomasse og gyllevogne med ca. 30 ton pr. læs).

Selv om Søen er en lille vej, har den tidligere været kørevej i forbindelse med dyrehold. Ind til 2005 var der således sohold med smågrise og slagtesvin på Søen 2, og gyllebeholderne på ejendommen har siden fortsat været brugt til opbevaring af gylle eller afgasset biomasse. På Søen 2 er der kapacitet til i alt 1.895 m³. Der vil således ikke ske ændringer i antallet af transporter til og fra disse gyllebeholdere.

Trafik på veje reguleres af færdselsreglerne (regulering af aksestryk, hastighedsbegrænsninger mv.). I forhold til husdyrbrug er der jf. Miljø- og Fødevarerklagenævnets praksis kun hjemmel i Husdyrbrugloven til at stille vilkår om brug af bestemte overkørsler eller tidspunkter for ind- og udkørsel.

Samlet set vurderes transporter til og fra husdyrbruget ikke at kunne medføre væsentlige gener for naboer, idet der ikke kommer til at ligge nabobeboelse direkte ud for husdyrbrugets overkørsler, og opbremsninger således ikke sker direkte ud for beboelser.

3.9 Reststoffer, affald og naturressourcer (B8, E1b, F5b)

3.9.1 Døde dyr (B8)

Døde dyr vil blive opbevaret på køl eller frys i mellembbygningen, og vil blive kørt ud på asfaltpladsen syd for staldene i lukkede plastcontainere umiddelbart forud for afhentning.

Daka vil afhente efter behov. Dyr til afhentning vil blive tilmeldt via app på mobiltelefon. Daka genanvender de døde dyr som råvarer i biodiesel og kød- og benmelsproduktion.

Vurdering

Pga. opsamlingspladsens placering vurderes ingen naboer at blive væsentligt generet i forbindelse med opbevaring og afhentning af døde dyr. Opbevaringen af døde dyr vurderes derfor at være forsvarlig.

3.9.2 Affald (B8, F1d, F5c)

Da der er tale om et IE-brug, skal affaldshåndteringen leve op til affaldshierarkiet, jf. § 6 b i lov om miljøbeskyttelse, hvilket betyder, at affald skal behandles efter følgende hierarki:

- 1) Affaldsforebyggelse.
- 2) Forberedelse med henblik på genbrug.
- 3) Genanvendelse.
- 4) Anden nyttiggørelse.
- 5) Bortskaffelse.

Der vil være fokus på at producere så lidt affald som muligt. Der vil ikke blive anvendt mere foder end der er behov for, husdyrgødning vil blive anvendt til gødsning af marker, andet uundgåeligt affald vil blive sorteret med henblik på genanvendelse og kun ikke genanvendelige restfraktioner vil ende i container med brændbart affald.

Ansøger forventer således, at de eneste normale affaldsfraktioner fra husdyrbruget vil blive LED-rør, papaffald og brændbart affald. Der vil blive opstillet containere til henholdsvis pap og brændbart affald i mellembygningen. Eventuelle mindre fraktioner af fx plast og metal vil blive samlet og kørt til genbrugsplads. I forbindelse med hønsehold vil der normalt aldrig være affald i form af kanyler eller spraydåser. Eventuelle medicinrester vil dyrlægen tage med retur.

Glas, drikke- og fødevarekartoner, mad- og tekstilaffald vil kommes direkte i dagrenovationens affaldscontainere og sække til Søen 5 og vil bliveindsamlet via kommunens indsamlingsordning.

Alle maskiner serviceres på eksternt værksted og markdriften sker med udgangspunkt i ejendommene Kanalvej 10 eller Sebbelevmark 12. Der er derfor intet affald i form af spildolie, olie- og brændstoffiltre eller blyakkumulatorer. Paller vil blive returneret. Hvis der kommer engangspaller, vil de blive kørt på genbrugsplads. Den benyttede genbrugsplads vil blive Glansager Genbrugsplads.

Forud for nedrivningen af bygningerne på Søen 7 vil nedrivningen blive anmeldt, og der vil samtidigt blive anmeldt mængder af bygningsaffald samt blive redegjort for, hvor affaldsfraktionerne afleveres til.

Der vil ikke ske genvinding af affald på husdyrbruget.

Vurdering

Det vurderes, at husdyrbruget vil leve op til affaldshierarkiet og at sortering, opbevaring og bortskaffelse af affald vil ske miljømæssigt forsvarligt og i overensstemmelse med Sønderborg Kommunes affaldsregulativ. Det vurderes desuden, at affald fra husdyrbruget ikke vil få en væsentlig direkte eller indirekte påvirkning af jordarealer og jordbund, samt at der ikke vil opstå gener i forbindelse med bortskaffelse af affald, når affaldet vil blive håndteret som beskrevet.

3.9.3 Olie- og kemikalier (B7 og B8)

Hønsestaldene vil blive rengjort efter hvert hold høns. Normalt vil stalde, inventar og ventilatorer blive rengjort vha. trykluft. Kun i forbindelse med sygdomsudbrud vil staldene blive vasket. Vask vil i givet fald ske med højtryksrensere med vand formodentlig tilsat sæbe. Rengøring vil blive afsluttet med desinficering (glutaraldehyd eller lignende). Ansøger vil leje et firma til rengøringen. Pakkeri og kølerum vil blive rengjort dagligt.

Vaske- og desinfektionsmidler vil blive opbevaret i mellembygningen. Det maksimale oplag vil blive på maks. 50 l. Der vil ikke komme anden olie- eller kemikalieopbevaring på husdyrbruget.

Når byggeriet af staldene går i gang, og der således er klarhed over detailindretningen, vil der blive udarbejdet en beredskabsplan, hvori der bl.a. vil komme instrukser for, hvordan uheld med kemikalier og lignende skal håndteres.

3.9.4 Spildevand og restvand (B8, F1d, F4)

De forventede afløbsforhold for husdyrbruget fremgår af ledningsplanen, se bilag 2.

Der kommer afløbsriste i forbindelse med det asfalterede køreareal syd for staldene og mellembygningen, så vandet ikke strømmer ud på vejarealet. Der vil ikke ske forurenende aktiviteter på pladsen. Der laves dog en afspærringsmulighed i en brønd før sammenløbet med tagvandet, så afløbet kan spærres af, hvis der mod forventning kommer til at ske uheld eller andet, som medfører risiko for afløb af forurenende stoffer fra pladsen. Sanitært spildevand fra wc og bad i mellembygningen vil blive ledt til en lukket samletank, der vil blive tømt efter behov. Vandet vil blive afhentet af slamsuger og vil blive kørt til rensningsanlæg. Vaskevand fra husdyrproduktionen vil blive ledt til afløbssystem i staldene og videre til særskilt beholder.

Kommunen har oplyst at udledning til M- eller F-kanalen vil kræve at overfladevand fra tage og kørearealer forsinkes og renses gennem udledning via et forsinkelsesbassin med et integreret vådt bassin. Kommunen

har lovet at vende tilbage med oplysning om, hvilken maksimal udledning i l/s/ha, der må komme til kanalen. Når kommunen har oplyst udlederkravet, kan den nødvendige volumen af et forsinkelsesbassin herefter udregnes. Da en placering af bassinet i landskabet vil afhænge af størrelsen af bassinet, vil dette først blive afklaret i forbindelse med udledningstilladelsen.

Det gravede vandløb M-kanalen løber så vidt vides videre gennem et rør til kanalen F-kanalen og herfra direkte ud i Lille Bælt. Der er ikke kendskab til, at husdyrbruget skulle ligge inden for et område, hvor det ikke er lykkedes at opfylde miljøkvalitetsnormer fastsat i EU-lovgivning. Vandløbet er ikke målsat i Vandområdeplan 2021-2027¹⁰, mens Flensborg Fjord, ydre er målsat til en god økologisk tilstand. Tilstanden af Flensborg Fjord, ydre er pt. angivet som ringe økologisk tilstand.

Vurdering

Da der udelukkende sker udledning af overfladevand der indeholder minimale mængder af støv og jordpartikler samt meget begrænsede mængder deponeret ammoniak, og vandet udledes gennem et vådt forsinkelsesbassin, og efterfølgende til et stærkt modificeret vandløb/en gravet kanal og herfra ud i Lille Bælt, vurderes det ansøgte ikke at kunne påvirke tilstanden af kanalerne eller Lille Bælt negativt.

3.10 BAT ammoniakemission (B9, C2, F5g)

BAT-kravet, som er den maksimalt tilladte ammoniakemission fra stalde og lagre, beregnes i Husdyrgodkendelse.dk.

De BAT-krav, der stilles til husdyrbrug, bidrager til, at målet for fald i ammoniakemissionen i Danmark nås, og at den sundhedspåvirkning, ammoniak afstedkommer, dermed imødegås. Når ammoniakudledningen begrænses, bidrager det også til en generel bedre beskyttelse af ammoniakfølsom natur, da baggrundsbelastninger hertil begrænses.

Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at BAT-kravet for ammoniak overholdes uden brug af virkemidler. Det er dog valgt at benytte 3 ugentlige udmugninger til at nedsætte ammoniakemissionen så meget som muligt. BAT-kravet er lovbestemt og sikrer, at ammoniakemissionen fra husdyrbruget er på et niveau, der svarer til, at der er valgt staldsystemer og/eller teknologier blandt de bedste tilgængelige til at begrænse ammoniakudledningen fra husdyrbruget.

BAT-beregningen fra Husdyrgodkendelse.dk er indsat i den efterfølgende tabel.

Samlet BAT beregning 			
	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	25344	112	25456
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	15544	112	15656
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	9800
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Tabel 11: Samlet BAT-beregning

Vurdering

¹⁰ <https://miljoeqis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3basis2019>

Da BAT-kravet mere overholdes, vurderes det, at der sker tilstrækkelig begrænsning af ammoniakemissionen.

3.11 Forslag til vilkår om bl.a. egenkontrol (B7)

Det forslås, at der stilles vilkår i for 3 gange ugentlig udmugning i overensstemmelse med standardvilkårene i Miljøstyrelsens Teknologiliste¹¹ for gødningsbånd til æglæggende høns som ikke holdes i bur.

3.12 Klima (F4, F5f)

Husdyrbrug med æglæggende høns bidrager til udledning af klimagasser som metan, lattergas og CO₂. Det er især dyrenes omsætning af foder, der bidrager til metanudskillelsen, og husdyrgødningen der bidrager til lattergas- og metan udskillelsen, mens CO₂-udledningen primært stammer fra fx strøm- og dieselforbrug.

Som det beskrives under punkt 4.2.2 vil husdyrbruget blive indrettet med lavenergi-belysning, -ventilatorer samt -cirkulationspumper og der forventes etableret et solcelleanlæg på den ene stald. Hvis der opsættes varmevekslere kan disse nedsætte energiforbruget til fx opvarmning og ventilation.

Som beskrevet vil der blive udarbejdet CO₂-regnskab i forbindelse ESG-rapport.

I forhold til klimaændringer er det især et ændret nedbørsmønster eller grundvandsstigninger, der kan tænkes at påvirke husdyrbruget. Over de seneste 8 år har nedbøren i Sønderborg Kommune varieret med et gennemsnit på 759 mm om året¹². Da husdyrbruget ligger ca. 8 m over havoverfladen, vil stigende havvandstigninger ikke kunne påvirke husdyrbruget i dets forventede levetid.

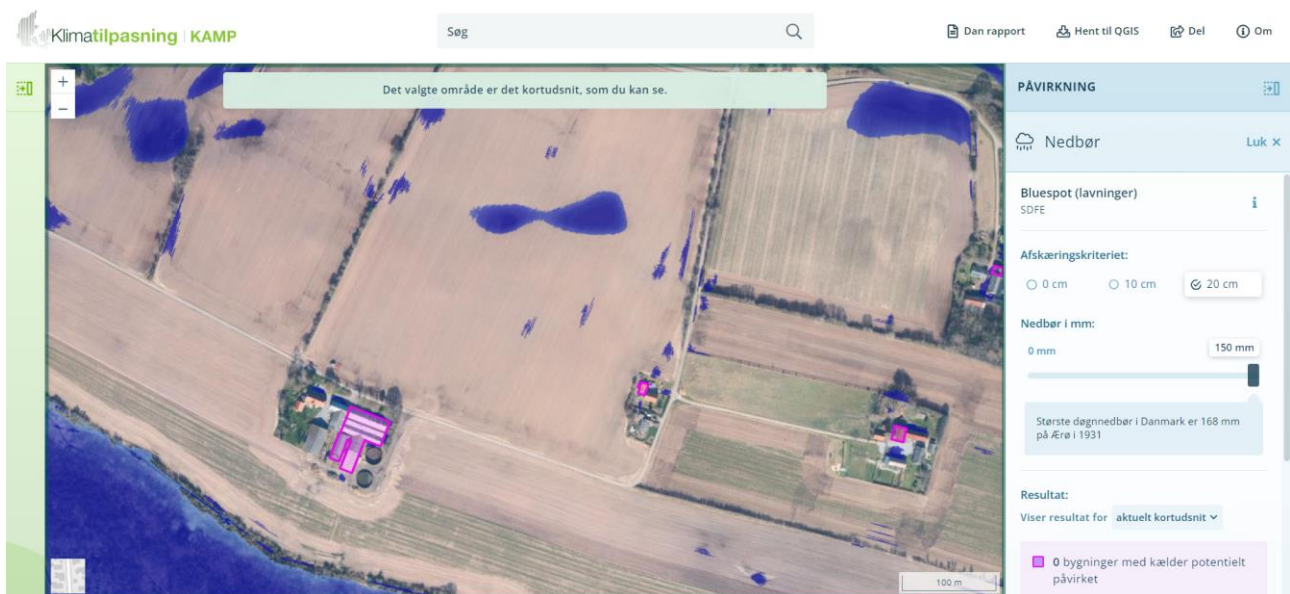
Nedenfor fremgår husdyrbrugets sårbarhed i forhold til nedbør, vandstandsstigning fra vandløb, grundvandsstigning samt havvandsstigning.

Nedbør

Af figur 13 herunder fremgår det, at arealet, hvor de nye stalde etableres ikke forventes at kunne blive påvirket ved værste tænkelige nedbørsmængde.

¹¹ <https://mst.dk/erhverv/groen-produktion-og-affald/landbrug-og-husdyrbrug/teknologilisten/staldindretning>

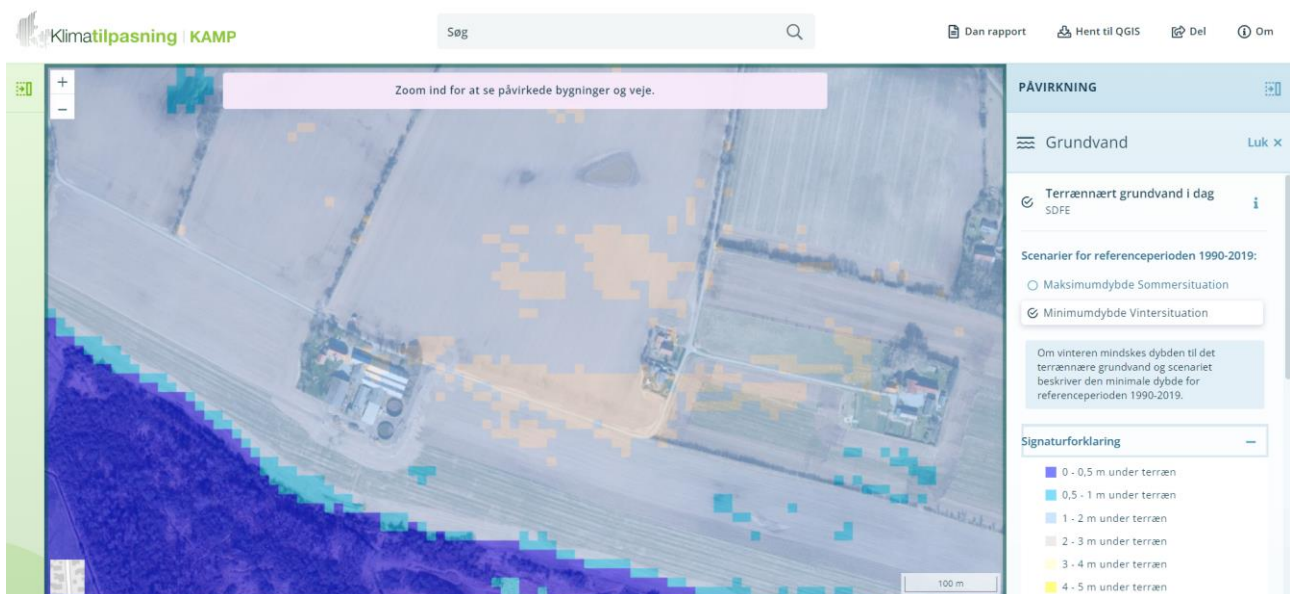
¹² <https://www.danva.dk/viden/bm/om-benchmarking/nedboersvariation-paa-danmarkskort/>

Figur 13: Områder der kan blive påvirket af nedbør. Kilde: kamp.miljoeportal.dk

Grundvand

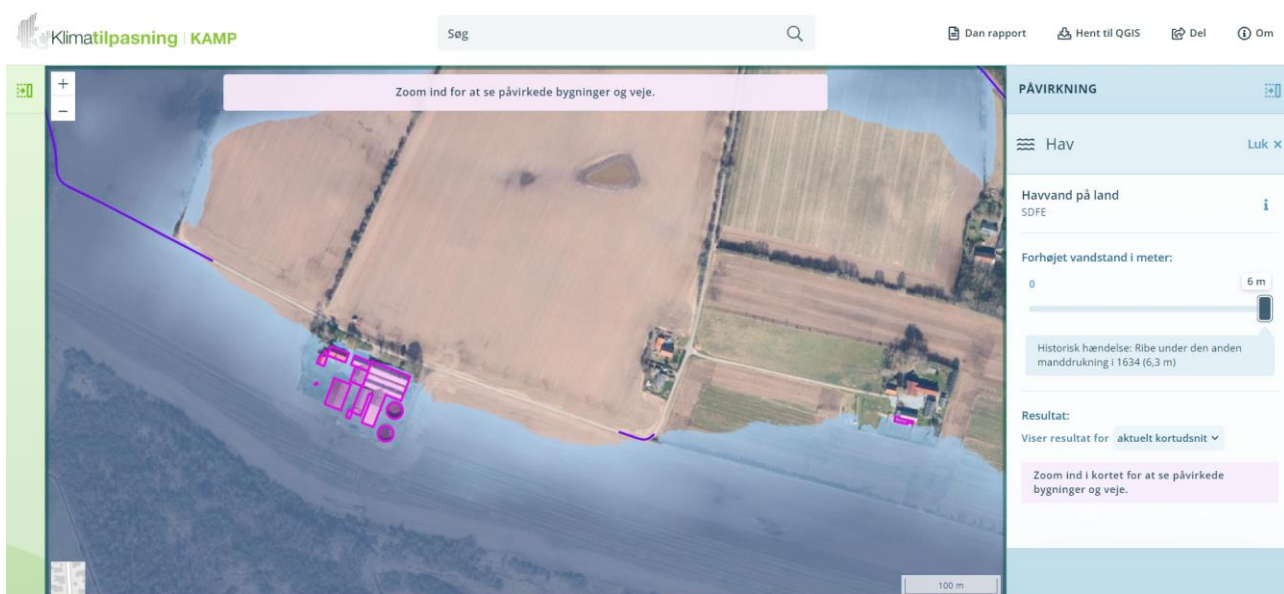
Af figur 14 fremgår det, at grundvandet omkring ejendommen om vinteren ligger med en højde på ca. 1-3 meter under terrænen. Det er en meget begrænset del af stalden, der kommer til at ligge under terrænen, da de laveste dele af anlægget bliver kanalerne til gødningsbåndene samt rørledninger til beholdere til vaskevand og sanitært spildevand samt selve beholderne.

Figur 15: Grundvandshøjde omkring husdyrbruget om vinteren. Kilde: kamp.miljoeportal.dk

Vandløb og hav

Husdyrbruget ligger uden for område med risiko for oversvømmelse fra vandløb og hav.

Figur 16: Havvandsstigning omkring husdyrbruget. Kilde: kamp.miljoportal.dk

Vurdering

Pga. husdyrbrugets beliggenhed ca. 8 m over havets overflade, vurderes husdyrbruget ikke at kunne opleve negative konsekvenser pga. klimaændringer i de kommende mange år.

Ved indretning med lavenergibelysning, -ventilatorer og -cirkulationspumper mv. samt eventuelt etablering af varmevekslere og solcelleanlæg vurderes husdyrbrugets CO₂-udledning at blive begrænset til et rimeligt niveau.

3.13 Risiko for ulykker og katastrofer (B7, F5d, E1c, F7, F8)

Husdyrbrugets daglige tiltag for at begrænse forurening og gener er beskrevet under punkterne 3.5-3.16. Forholdsregler i forbindelse med uheld med olie, kemikalier, gylle og brand vil blive beskrevet i husdyrbrugets beredskabsplan. Beredskabsplanen vil blive opbevaret i kontoret i mellembygningen. Beredskabsplanen vil blive opdateret årligt.

De største ulykker der kan forekomme på husdyrbruget, der vil kunne give anledning til en akut forurening, er uheld med afgasset biomasse eller fx olie, kemikalier eller flydende handelsgødning. Gylleudslip vil kunne ske fx i forbindelse med overpumpning, ved brud på gyllebeholder ved påkørsel eller lignende. Der er som beskrevet ingen gyllebeholdere på selve husdyrbruget. Stalde, gødningsband, gødningshus og beholdere til vaskevand og sanitært spildevand bliver etableret med tætte og stabile bunde og sider, og der sørges for tilstrækkelig opbevaringskapacitet til afgasset biomasse (se punkt 3.1.2). De benyttede gyllebeholdere vil desuden være omfattet af 5 eller 10 års beholderkontrollen og vil blive kontrolleret løbende.

Der vil ikke blive opbevaret afgasset biomasse, bekæmpelsesmidler eller handelsgødning på husdyrbruget, og der vil normalt aldrig blive opbevaret olieprodukter. Der vil dog blive udbragt afgasset biomasse eller gylle på husdyrbrugets marker.

I beredskabsplanen kommer der instrukser for, hvad der skal ske i tilfælde med uheld med udslip med afgasset biomasse samt olie- eller kemikaliespild.

Vurdering

Med den beskrevne indretning af husdyrbruget og udarbejdelse af en beredskabsplan, der holdes opdateret, vurderes det, at risikoen for væsentlig forurening i forbindelse med uheld vil blive meget begrænset.

Med hensyn til øvrige forhold på husdyrbruget vurderes disse ikke at kunne være til fare for menneskers sundhed, kulturarven eller miljøet.

3.14 Overvågning (F7)

Der forslås ingen særskilte overvågningsordninger.

Vurdering

Da der som beskrevet i de foregående punkter i miljøkonsekvensrapporten ikke vurderes at kunne forekomme væsentlige skadelige virkninger på det omkringliggende miljø, når husdyrbruget indrettes og drives som beskrevet, vurderes der ikke behov for at opstille en egentlig overvågningsordning.

Sønderborg Kommune kan ved fastsættelse af normale driftsvilkår for husdyrbruget fastholde husdyrbruget på de ansøgte tiltag samt opsætte vilkår for indgreb, såfremt husdyrbruget mod forventning medfører forøgede gener for omgivelserne.

3.15 Andet om befolkningen og menneskers sundhed (F4, F5d)

Risikoen ved MRSA, antibiotikaresistens eller smitsomme husdyrsygdomme håndteres af generelle veterinærregler i Fødevarestyrelsens regi. Fjerkræ kan smittes med fugleinfluenza. I Danmark er der hidtil ikke konstateret smitte med fugleinfluenza fra fugle til mennesker¹³.

Vurdering

Det vurderes, at der ikke er nogen særlige forhold på husdyrbruget eller beliggenheden i forhold til naboer der gør, at der i forbindelse med miljøgodkendelsen skal stilles særlige vilkår i forhold til menneskers sundhed.

Det vurderes endvidere, at husdyrbruget med dets beliggenhed i forhold til omgivelserne, ikke vil kunne påvirke befolkningen og menneskers sundhed, heller ikke i forhold til samspil med de øvrige faktorer jf. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 4 stk. 8 (se punkt 3). Potentielt kunne befolkningen og menneskers sundhed blive påvirket af næringsstoffer eller kemikalier, der siver ned i grundvandet og forurener dette. Med husdyrbrugets indretning og drift vurderes det, at der er meget begrænset risiko for, at dette kan ske.

3.16 Kumulative og grænseoverskridende indvirkninger (B10, E1b, F5e)

Der kommer knap 10 km i fugleflugt fra husdyrbruget til den dansk-tyske grænse i Flensborg Fjord

Kumulation i forhold til ammoniakdeposition og natur er beskrevet under punkt 3.5.

I forhold til kumulation med andre husdyrbrug og øvrige forureningsparametre og gener som beskrevet i kapitel 3, er det nærmeste større husdyrbrug slagtesvineholdet på Rubæk 10 ca. 2,8 km vest for det nye husdyrbrug på Søen 5-7. Rubæk 10 er ejet af Robert Beck, men staldene er lejet ud. Der er ikke kumulation med dette husdyrbrug i forhold til lugtberegningerne. Alle lugtgeneafstande overholdes.

Ansøger har som beskrevet også dyrehold på Bygaden 42/Asserballemark 6, hvor der er æglæggende høns og på Kanalvej 10/Fynshavvej 44, hvor der er hønniker, høns og slagtekyllinger.

¹³ <https://www.ssi.dk/sygdomme-beredskab-og-forskning/sygdomsleksikon/a/aviaer-influenza>

Som udgangspunkt forventes de eneste tunge transporter mellem Søen 5 og 7 og de øvrige husdyrbrug at blive markmaskiner i forbindelse med driften af markerne.

Vurdering

Med ca. 10 km til den dansk-tyske grænse kan der ikke forekomme grænseoverskridende effekter.

Pga. afstanden fra husdyrbruget på Søen 5 og 7 til husdyrbrug drevet af andre (ca. 2,8 km) og egne husdyrbrug (ca. 10,5 km og 25,5 km), vurderes det, at der ikke vil kunne opstå kumulation i forhold til lugt, støj, rystelser, vibrationer, støv, lys, skadedyr eller transporter.

Det vurderes således, at husdyrbruget på Søen 5 og 7 ikke er forureningsmæssigt forbundet med andre husdyrbrug. Det vurderes endvidere, at der ikke kan være andre eksisterende eller godkendte projekter i området, som husdyrbruget vil kunne kumulere med, som fx biogasanlæg eller godkendte men endnu ikke etablerede udvidelser af husdyrbrug eller nye husdyrbrug eller lignende.

3.17 Alternative løsninger og 0-alternativet (E1d, F2, F3)

Som beskrevet i indledningen (punkt 1). Har der været beregnet og vurderet på alternative placeringer inden for ansøgers ejede arealer i de to bedrifter CVR-nr. 35431403 og 35278346, herunder for placeringer på Vibøgevej 50 samt andre placeringer på Søen 5 og 7. Sønderborg Kommune har dog fundet, at den ansøgte placering er dem bedste ud fra en landskabelig vurdering samt i forhold til ammoniakdeposition til naturarealer.

0-alternativet er, at det nye staldanlæg på Søen 5 og 7 ikke etableres.

Vurdering

Det vurderes, at ovenstående vurdering i forhold til alternativer og 0-alternativ er tilstrækkelig til at leve op til lovgivnings krav til en sådan vurdering.

3.18 Erhvervsmæssig nødvendighed

Ifølge Miljøstyrelsens vejledning til Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen skal kommunen ved opførelse af ny bebyggelse vurdere, om byggeriet er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugs-ejendom. Søen 7 er noteret med landbrugspligt. Efter sammenlægningen af Søen 5 og 7 vil den samlede ejendom blive en ejendom med landbrugspligt.

Miljøstyrelsen skriver i vejledningen, at det er deres vurdering, at byggeri til brug for husdyrbrug i langt de fleste tilfælde vil være erhvervsmæssigt nødvendigt, bl.a. fordi landmanden som udgangspunkt ikke har interesse i at opføre byggeri, der ikke er nødvendigt for driften af husdyrbruget, men at det er et krav, at der foretages en konkret vurdering af den erhvervsmæssige nødvendighed. I vejledningen står desuden:

"Langt de fleste husdyrbrug vil desuden ligge på landbrugsejendomme. Det vil i sådanne tilfælde sjældent være nødvendigt, at det fremgår eksplicit af afgørelsen, at der er tale om erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri. De tilfælde, hvor kommunens vurdering vil kunne have selvstændig betydning, vil formentlig alene være, hvor der er tale om så omfattende byggeri, at det får industrilignende karakter, eller tilfælde hvor der er tale om byggeri til brug for små hobbybrug. Der kan dog også være andre husdyrbrug, i praksis navnlig minkfarme, på ejendomme uden landbrugspligt. Det forhold, at kommunen vurderer, at der ikke er tale om erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri for ejendommens drift som landbrugsejendom, betyder ikke i sig selv, at byggeriet ikke kan godkendes eller tillades. F.eks. vil der kunne være behov for at fastsætte yderligere vilkår til varetagelse af landskabshensyn, hvis der er tale om byggeri af industrilignende karakter."

Ønsket om at etablere et nyt staldanlæg til høns skyldes, at der mangler æg på markedet. Endvidere ønsker ansøger at udvikle sin bedrifte samt bidrage til at skabe nye arbejdspladser.

Vurdering

Søen 5 og 7 er i dag ikke et husdyrbrug. Årsagen til, at der ønskes oprettet et nyt husdyrbrug, er, at det ikke er muligt at etablere den nye stalde i forbindelse med et af ansøgers andre husdyrbrug eller andre ejendomme pga. lugtgenæafstande, ammoniakdeposition til natur eller landskabelige udpegninger. Det vurderes, at byggeriet ikke vil fremstå industrilignende, selv om staldene nok bliver større, end de fleste hønsestalde i kommunen. Kommunen har i forhold til landskabet og den fritliggende placering i forhold til anden landbrugs-mæssig bebyggelse vurderet, at der er behov for afskærmende beplantning (se punkt 3.4.1). Beplantningen vil blive etableret i overensstemmelse med kommunens vilkår herom.

4. Oplysninger om IE-husdyrbruget (C)

Husdyrbruget bliver et IE-brug med mere end 40.000 stipladser til æglæggende høns.

4.1 Ophør af IE-husdyrbruget (C1)

Hvis ansøger senere ophører med husdyrproduktion på Søen 5 og 7, er det enten fordi staldanlægget sælges, eller at husdyrproduktionen nedlægges helt. Hvis husdyrbruget ophører helt, vil stalde, gødningsopbevarings- og foderanlæg blive tømt for dyr, gødning og foder og efterfølgende rengjort. Rester af medicin og kemikalier samt andet affald vil blive bortskaffet iht. kommunens affaldsregulativ.

4.2 BAT: Råvarer, energi, vand og management (C2)

4.2.1 BAT råvarer (C2)

Med hensyn til råvarer (foder, vand, hjælpemidler mv.) vil der ikke blive benyttet ikke mere, end der er behov for. Ansøger vil bestræbe sig på at benytte så få foderenheder og så lavt et råprotein- og fosforindhold som muligt.

Ifølge Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen skal IE-husdyrbrug for at reducere kvælstofudskillelsen enten anvende fasefodring tilpasset dyrenes behov i produktionsperioden, reducere indholdet af råprotein ved hjælp af en god aminosyrebalance, eller ved at bruge et eller flere fodertilsætningsstoffer, som nedsætter den samlede mængde kvælstof, der udskilles og er tilladt i henhold til forordningen om fodertilsætningsstoffer¹⁴. En god aminosyrebalance og lavt indhold af råprotein kan opnås ved at kombinere fodermidler, hvor aminosyreprofilen supplerer hinanden og/eller ved at tilsætte frie essentielle aminosyrer til foder med et lavt indhold af råprotein. Der må også benyttes en kombination af de nævnte teknikker.

For at reducere fosforudskillelsen skal der anvendes enten fasefodring tilpasset dyrenes behov i produktionsperioden, et eller flere fodertilsætningsstoffer som nedsætter den samlede mængde fosfor der udskilles (f.eks. fytase) og er tilladt forordningen om fodertilsætningsstoffer, eller letfordøjeligt uorganisk fosfat som f.eks. monocalciumfosfat i stedet for mindre fordøjelige fosforkilder. Der må også benyttes en kombination af de nævnte teknikker.

Der vil blive tørfodret med 3 tørfoderblandinger. Blandingerne tilpasses dyrenes behov i de forskellige udviklingsstadier og vil blive sammensat med en god aminosyrebalance med et reduceret indhold af råprotein. Alle blandinger vil blive færdigblandinger.

Ved at anvende fasefodring er der mulighed for en optimal udnyttelse af foderets næringsstoffer, hvorved mængden af uudnyttede næringsstoffer mindskes. På baggrund af dette sikres det, at mængden af

¹⁴ EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1831/2003 af 22. september 2003 om fodertilsætningsstoffer

ammoniak og udskilt kvælstof og fosfor i gødning og urin holdes på så lavt et niveau som muligt, uden at det går ud over dyrenes tilvækst. Foderet vil endvidere blive tilsat fytase.

Foderforbruget til ca. 250.000 æglæggende høns anslås til ca. 10.760 ton foder (normtal 2023).

Vandforbruget er beskrevet i afsnit 4.2.3.

Vurdering

Med fasefodring med blandinger med en god aminosyrebalance med et reduceret indhold af råprotein samt tilsætning af fytase vurderes husdyrbruget at leve op til BAT for fodring.

4.2.2 Energiforbrug (B8, F1c,) og BAT-energi (C2)

Der vil blive anvendt el til ventilation, belysning, foderanlæg, gødningsbånd og øvrige elektriske maskiner

Opvarmning af stalde og mellembygning forventes at ske med genvundet varme fra æggekølingen. Varmen forventes også at kunne opvarme stuehuset. Opvarmning vil eventuelt blive suppleret med elopvarmning med el genereret af solcelleanlægget, hvis det etableres. Opvarmning af stuehuset vurderes ikke at være en godkendelsespligtig biaktivitet.

Bygningerne bliver isolerede. Hvis der etableres varmevekslere i forbindelse med staldene kan energiforbruget til opvarmning reduceres, idet varmen fra afgangsluften vil blive benyttet til at opvarme frisk udeluft i forbindelse med ventilationen. Hvis der etableres solceller på det vestligste tag vil husdyrbruget kunne producere elektricitet og dermed reducere forbruget af indkøbt el.

Der vil komme temperaturstyring og alarmer mv. på ventilationsanlæggene i staldene. Der vil blive foretaget jævnligt inspektion, og ventilatorer vil blive rengjort rutinemæssigt. Rengøring af ventilationsanlæggene vil reducere modstanden, og vil dermed mindske elforbruget. Staldene vil blive vasket efter hvert hold høns.

Det er ikke besluttet, hvilket ventilationssystem, der vil blive valgt. Der vil dog blive valgt et system med lav-energiventilatorer og energibesparende styring. Belysningen forventes etableret med LED-rør.

Lyset i staldene vil være tændt, så dyrene får lys svarende til dyrevelfærdskravene. Lyset vil blive automatisk styret.

Husdyrbrugets forventede energiforbrug fremgår af nedenstående tabel.

Type	Skønnet forbrug
El	ca. 200.000 kWh*

Tabel 12: Energiforbrug

* Hvor meget der skal købes afhænger af, om der etableres solcelleanlæg og varmevekslere.

Elforbruget er skønnet ud fra elforbruget i forbindelse med hønsestalden på Asserballemark 6.

Der vil blive modtaget månedsvise forbrugsoplysninger fra elselskabet og forbruget vil blive opgjort årligt i forbindelse med regnskabet.

Vurdering

Forbrug af energi kan påvirke klimaet negativt, men man kan ikke drive et moderne husdyrbrug uden at benytte energi.

Med isolerede stalde, lavenergiventilation og -belysning, eftersyn og rengøring af ventilatorer, temperaturstyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation, vurderes det, at der samlet set vil blive anvendt BAT i forhold til energi (BAT-konklusion 1.6).

4.2.3 Vandressourcen og vandforbrug (B8) samt BAT-vand (C2)

Husdyrbruget kommer til at ligge inden for områder med drikkevandsinteresser (almindelige, ikke særlige) men uden for indvindingsområder, indvindingsoplande, nitratfølsomme og sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder og områder med indsatsplaner for grundvand.

Vand vil primært blive benyttet til drikkevand til dyr, overbrusning/højtrykskøling af dyr, eventuelt vask af stalde samt sanitære forhold. Husdyrbruget vil blive forsynet med vand fra Sydals Øst Vandforsyning.

Der vil komme drikkevandssystem i form af drikkenipler til hønsene. Der vil ske daglig inspektion af drikkevandssystemet for lækager med efterfølgende igangsætning af reparation.

Staldene vil som udgangspunkt kun blive rengjort vha. trykluft. Vask kan komme på tale, hvis der har været sygdom i besætningen.

Type	Skønnet forbrug
Drikkevand, vaskevand mv. i stalde	ca. 22.000 m ³
Forbrug i stuehus	ca. 100 m ³

Tabel 12: Skønnet vandforbrug

Vandforbruget er skønnet ud fra et forbrug på ca. 240 ml pr. høne pr. dag.

Da godkendelsen er til fri produktion på produktionsarealerne, bør der ikke stilles vilkår om et maksimalt vandforbrug.

Det forventes, at der vil blive etableret vandalarm i forbindelse med staldene. En vandalarm fungerer på den måde, at der går en alarm, hvis der bruges mere vand end en forudbestemt mængde, som alarmen er indstillet til.

Da staldene, gulvet i gødningshuset, rørledninger og opsamlingsstanke etableres tætte, vil der ikke være risiko for udsivning til grundvand eller overfladevand.

Som beskrevet ansøges om at udlede tag- og overfladevand fra køreareal gennem et vådt forsinkelsesbassin til en gravet kanal med direkte udløb i Lille Bælt.

Vurdering

Samlet set vurderes det, at husdyrbrugets vandforbrug ikke bliver højere end nødvendigt for hønseproduktionen.

I forhold til BAT-konklusionen (1.4) vurderes det, at der vil blive anvendt BAT i forhold til effektiv vandudnyttelse, hvis der sker daglig overvågning af drikkevandssystemerne i staldene og øjeblikkelig igangsætning af reparation ved lækage, der vil blive anvendt tryklufrensning eller højtryksrensere ved vask samt der kommer vandbesparende drikkevandssystem (drikkenipler).

På baggrund af ovenstående, vurderes det, at husdyrbruget ikke vil få væsentlige direkte eller indirekte påvirkninger af grundvand eller overfladevand.

4.2.4 Management og forholdet til BAT-konklusionen (C2)

Da husdyrbruget får mere end 40.000 stipladser til høns, bliver husdyrbruget omfattet af BAT-konklusionen for intensivt opdræt af fjerkræ og slagtesvin. BAT-konklusionen er delvis implementeret i dansk lovgivning i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Herunder er en kort redegørelse for husdyrbrugets anvendelse af BAT i forhold til BAT-konklusionerne for intensivt opdræt af fjerkræ og slagtesvin. Tallene i parenteserne herefter henviser til BAT-konklusionerne.

Den generelle danske miljølovgivning, som gælder for alle husdyrbrug, og beskyttelsesniveauerne som skal overholdes i forbindelse med en godkendelse efter Husdyrbrugloven, sikrer, at der leves op til BAT. IE-husdyrbrug skal have et miljøledelsessystem (1.1) samt en beredskabsplan (1.2). Dokumentationen for miljøledelsessystemet skal årligt fremsendes til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

Godt landmandskab (1.2) vil blive sikret bl.a. gennem en ajourført beredskabsplan og dagligt opsyn med stald-, opbevarings- og foderanlæg. Der vil blive udarbejdet en beredskabsplan for husdyrbruget, hvor forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og husdyrgødning, brand mv. bliver beskrevet. Denne vil blive gennemgået årligt og opdateret, når der sker ændringer. IE-husdyrbrug skal årligt fremsende dokumentation for gennemførte kontroller til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

IE-husdyrbrug skal have udarbejdet oplæringsmateriale, som sikrer oplæring af personale i relevant miljølovgivning, transport og udbringning af husdyrgødning, planlægning af aktiviteter, beredskabsplanlægning- og styring, reparation og vedligeholdelse af udstyr. Endvidere skal IE-husdyrbrug have en plan for kontrol, reparation og vedligeholdelse af husdyrbruget. Planen skal indeholde krav til regelmæssig kontrol af nedenstående anlæg (såfremt de enkelte anlæg findes på husdyrbruget):

- gyllebeholder (minimum årlig kontrol for tegn på skader, nedbrydning eller utætheder)
- gyllepumper, -miksere, -separatorer og spredere
- forsyningsystemer til vand og foder
- varme-, køle- og ventilationssystemer samt temperaturfølere, herunder optimering og optimeret styring heraf
- siloer og transportudstyr (f.eks. ventiler og rør)
- luftrensningssystemer (f.eks. ved regelmæssige inspektioner) (ikke aktuelt)
- udstyr til drikkevand, herunder skal behovet for regelmæssig indstilling vurderes og frekvensen for løbende indstilling i så fald fastsættes i planen
- maskiner til udbringning af husdyrgødning samt doseringsmekanisme- eller dysse, som begge skal være i god stand

Planen vil blive udarbejdet før staldene tages i brug. Såfremt kontrol afdækker behov for reparation eller anden vedligeholdelse, vil dette blive iværksat med det samme.

Ernæringsmæssig styring (1.3) vil ske gennem fodring med blandinger, der sammensættes med en god aminosyrebalance med et reduceret indhold af råprotein samt tilsætning af fytase. Fodring er beskrevet nærmere i punkt 4.21.

Det antages, at Miljøstyrelsen gennem fastsættelsen af BAT for ammoniakemission og udbringningsreglerne om N- og P-lofter har forholdt sig til de angivne kvælstof- og fosforudskillelser, der fremgår af BAT-konklusionen. IE-husdyrbrug skal årligt fremsende dokumentation for overholdelse af fodringskrav til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

Kravene til miljøledelsessystem, beredskabsplan, oplæringsmateriale, kontrolplan samt dokumentation for overholdelse af fodringskrav gælder først fra miljøgodkendelsen udnyttes.

Minimering af emissioner fra spildevand (1.5) vil blive sikret bl.a. ved at vaskevand og sanitært spildevand vil blive håndteret i lukkede systemer med rørledninger og opsamlingsbeholdere. Endvidere vil der blive benyttet trykluftrrensning eller højtryksrenser ved rengøring, og der vil komme vandbesparende drikkevandssystemer i staldene. Der vil ikke blive tilledt regnvand til opsamlingsbeholdere eller andet.

Af de oplyste teknikker til reduktion af lugtemission benytter husdyrbruget, at husdyrgødningen fjernes regelmæssigt til et eksternt tildækket gødningslager (1.9).

Med husdyrbrugets indretning kommer der ikke markante støjklider, som vil kunne genere naboerne. De primære støjklider vil blive ventilation, transport og indblæsning af foder i fodersiloer. Da der er tale om et nyt husdyrbrug er der ikke udarbejdet en støjhandlingsplan (1.7). I tilfælde af, at der mod forventning vil komme støjgener ved naboer, kan det komme på tale at udarbejde en støjhandlingsplan.

Forebyggelse af emission til jord og vand vil ske gennem opbevaring og håndtering af afgasset biomasse i stabile og tætte gyllebeholdere på andre ejendomme. Gyllebeholderne vil være omfattet af gyllebeholderkontrolordningen. Endvidere vil gyllebeholderne årligt blive tilset i forbindelse med bundtømning. (1.11).

Det er ansøger, der står for al markdriften. Marksprøjte efterses og serviceres løbende, de lovpligtige syn overholdes, og det kontrolleres løbende, at sprøjten er indstillet til korrekt dosering. Gyllevogn vedligeholdes, så den fungerer korrekt.

Eftersom gødningen fra staldene vil blive ført til gødningshuset på et gødningsbånd i et lukket rør til en opsamlingsplads/møddingsplads, og gødningen vil blive kørt til biogasanlæg i lukket vogn med det samme eller indenfor 1-2 dage, vil risikoen for spild i forbindelse med gødningslagre blive minimal.

Beregning af ammoniakemissionen (1.14) fra produktionen sker gennem ansøgningen om miljøgodkendelse i Husdyrgodkendelse.dk. Der leves op til BAT i forhold til ammoniakemission.

Årligt vil den faktiske husdyrproduktion på husdyrbruget blive opgjort i forbindelsen med gødningsregnskabet. Ud fra disse oplysninger kan ammoniakemissionen beregnes ud fra normtal fra Institut for Husdyrvidenskab ved Aarhus Universitet. Normtallene beregnes og udgives årligt. N- og P-udskillelsen beregnes direkte i gødningsregnskabet (1.15).

Der vil ikke komme problemer med støv i forbindelse med håndteringen af foderet, idet foderet vil blive blæst direkte ind i fodersiloer og ledet ud i stalden gennem rørsystemer. Der vil ikke ske monitoring eller beregning af støvemissionen, idet udgifterne ved måling og beregning ikke vurderes at være rimelig i forhold til den meget lille støvemission fra staldene (1.8).

Der vil blive etableret iblødsætnings-/højtrykskølingsanlæg i staldene.

Der vil ske minimum årlig registrering af vand-, el- og brændstofforbrug. Der vil blive registreret antal indsatte, døde og leverede dyr samt indkøbte foder mængder. Gødningsproduktionen vil blive beregnet i gødningsregnskabet og gødningen vil også blive indvejet ved biogasanlægget.

Hvis der etableres varmevekslere i forbindelse med staldene, vil udtørringen af dybstrøelsen blive øget, hvorved nedbrydningen af urinsyre til ammoniak vil blive forsinket. Endvidere vil der blive udmuget dybstrøelse direkte til container, der med det samme vil blive kørt til biogasanlæg, hvor det hurtigst muligt kommes i reaktortanke med henblik på metanafgasning. Ingen af disse "tekniker" er dog nævnt i BAT-konklusionerne for opbevaring af fast husdyrgødning (1.10).

Der vil ikke ske forarbejdning af husdyrgødningen på selve husdyrbruget (1.12).

BAT i forhold til energi- (1.6) og vandforbrug (1.4) er beskrevet under punkt 4.2.2 og 4.2.3.

Vurdering

Ud fra ovenstående vurderes det, at husdyrbruget benytter BAT i forhold til management.

5. Oplysninger om konsulenten (A4)

Miljøkonsekvensrapporten er udarbejdet af Cand.scient. Ulla Refshammer Pallesen, LandboSyd, som har arbejdet med landbrugets miljøforhold i mere end 19 år. Først i den kommunale enhed Sønderborg Områdets Miljøcenter og senere som miljørådgiver i landboforeningen LandboSyd.

6. Konklusion

Som beskrevet i denne rapport vil husdyrbruget på Søen 5 og 7 overholde beskyttelsesniveauerne for lugt og ammoniak.

Sammenfattende vurderes det, at den ansøgte miljøgodkendelse til etablering af et nyt husdyrbrug på Søen 5 og 7 ikke vil medføre væsentlig direkte eller indirekte påvirkning af det omgivende miljø. Sønderborg Kommune kan ved fastsættelse af driftsvilkår for husdyrbruget fastholde husdyrbruget på de ansøgte tiltag, samt opsætte vilkår for indgreb såfremt husdyrbruget mod forventning medfører forøgede gener for omgivelserne.

7. Referenceliste

1. Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. BEK nr. 520 af 01/05/2019
2. Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug BEK nr. 443 af 26/04/2023
3. Bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring af gødning BEK nr. 2243 af 29/11/2021
4. <http://kort.plandata.dk/spatialmap?>
5. <https://sonderborg.viewer.dkplan.niras.dk/plan/23#/12804>
6. Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse LBN nr 1392 af 04/10/2022
7. http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2018/Opdatering_empirisk_baserede_taalagraenser.pdf
8. Danmarks Miljøundersøgelser Aarhus Universitet Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007 Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV <https://www2.dmu.dk/pub/fr635.pdf>
9. AARHUS UNIVERSITET DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI Videnskabelig rapport nr. 50 fra 2013 Overvågning af arter 2004-2011 <https://www2.dmu.dk/Pub/SR50.pdf>
10. <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3basis2019>
11. <https://mst.dk/erhverv/groen-produktion-og-affald/landbrug-og-husdyrbrug/teknologilisten/staldindretning>
12. <https://www.danva.dk/viden/bm/om-benchmarking/nedboersvariation-paa-danmarkskort/>
13. <https://www.ssi.dk/sygdomme-beredskab-og-forskning/sygdomsleksikon/a/aviaer-influenza>
14. EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1831/2003 af 22. september 2003 om fodertilsætningsstoffer

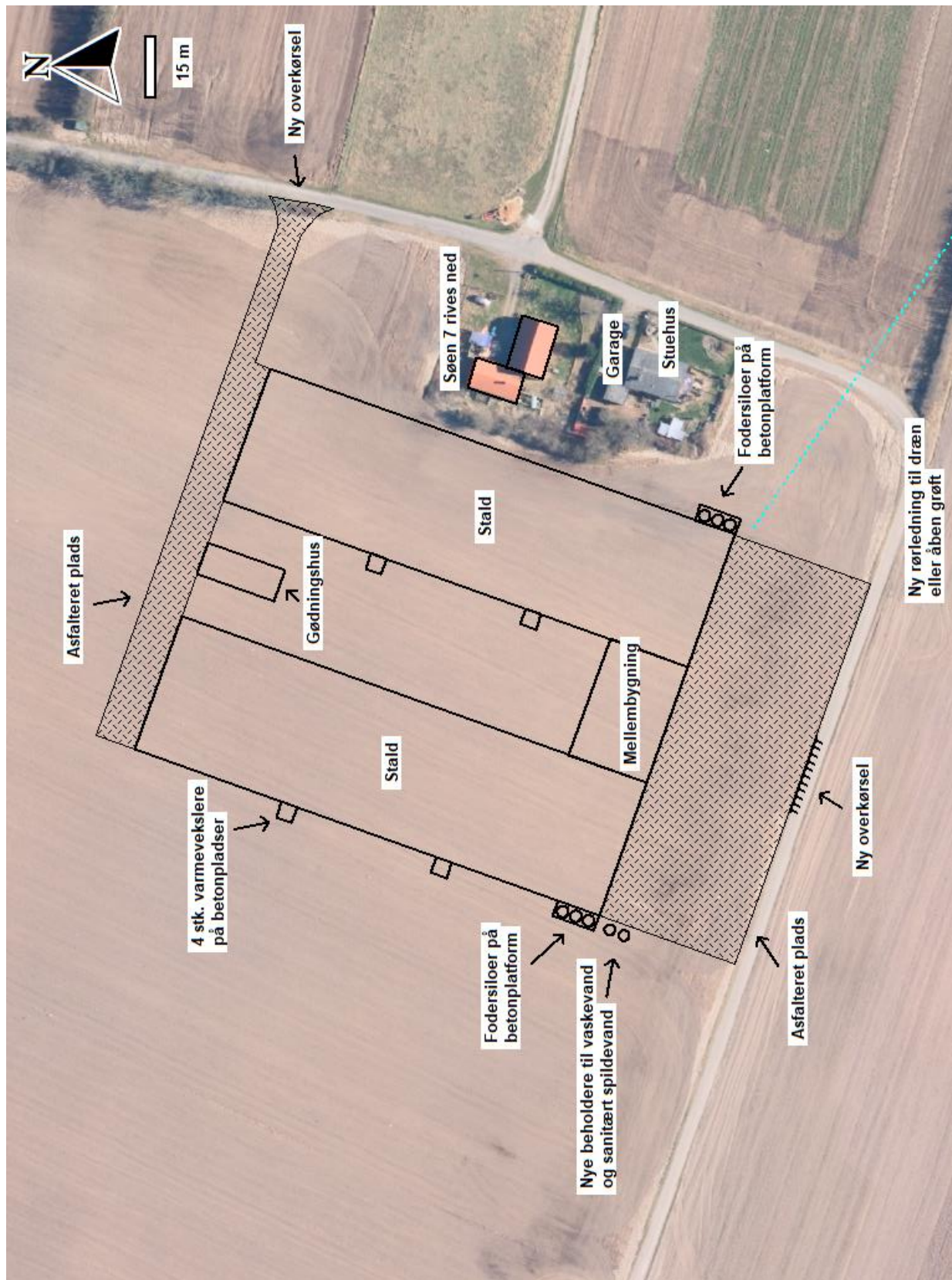
8. Bilag

Bilag 1: Oversigtskort

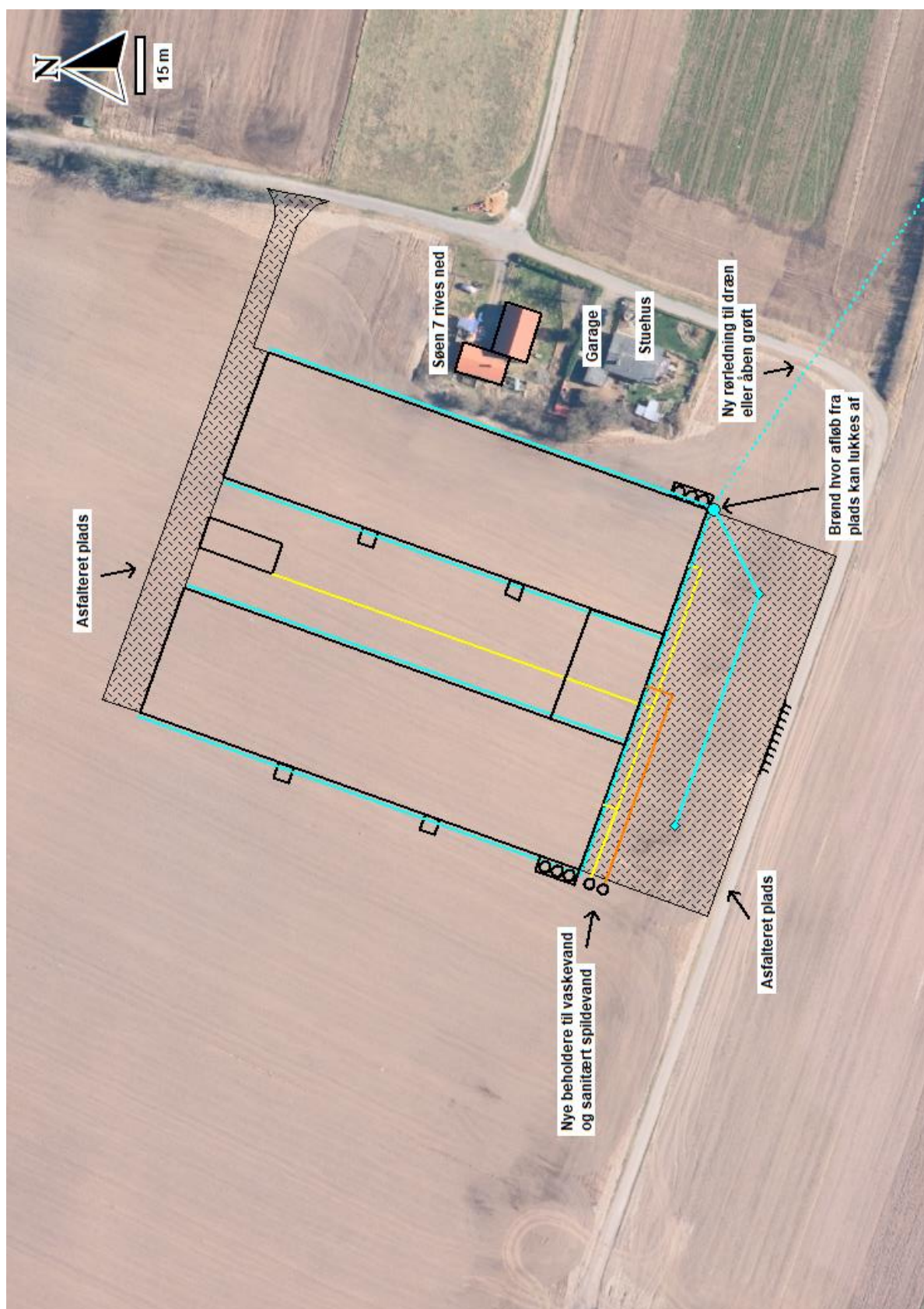
Bilag 2: Ledningsplan

Bilag 3: Beplantningsplan

Bilag 1: Oversigtskort

Bilag 2: Ledningsplan

Bilag 3: Beplantningsplan

